

รายงานการประชุมคณะกรรมการปฏิรูปการเมือง

สภาปฏิรูปแห่งชาติ

ครั้งที่ ๙/๒๕๕๘

วันอังคารที่ ๖ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๘

ณ ห้องประชุมกรรมการ หมายเลข ๒๒๐ อาคารรัฐสภา ๒ ชั้น ๒

เริ่มประชุมเวลา ๑๑.๕๐ นาฬิกา

ประธาน (นายสมบัติ อังระวิวัฒน์) : ครบองค์ประชุมแล้ว ผมขอเปิดประชุมณะครับ เรื่องแจ้งเพื่อทราบ ประการแรกต้องขอประทานโทษที่เราเริ่มประชุมช้า เรากำหนดไว้ ๑๑.๐๐ นาฬิกา ตอนนั้นก็เกือบจะเที่ยงแล้ว ได้ทราบข้อมูลว่าใกล้ ๆ ๑๑.๐๐ นาฬิกา โมงเขบอกว่ามีเหลืออีก ๒-๓ คน ที่น่าจะมาประชุมก็ต้องวิ่งกลับไปอีก ก็เลยทำให้พวกเราหลายคนติดอยู่ในห้องประชุมก็เลยช้า แต่อย่างไรก็ตามเราจะประชุมกันไปจนถึง ๑๓.๓๐ นาฬิกา เราจะมีประชุมอนุกรรมการโครงสร้างต่อ เราจะใช้เวลาประมาณ ๑ ชั่วโมงเศษ ช่วงนี้ทาง ผบ. ต้นได้บริการเรื่องอาหารนะครับ เพราะฉะนั้นเราทำงานไปแล้วก็ทานไป วันนี้เป็นที่น่ายินดีมาก เพราะว่าอาจารย์เอนกมาด้วย ท่านอาจารย์เอนกคุยเรื่องปรองดองมาก่อนหน้าแล้วนะครับ อันนี้จะเป็นที่พหุนนะครับ จะได้ทำให้เรื่องการปรองดองมันเห็นรูปร่างหน้าตาหน่อย ท่านรองเอกชัยครับ วาระเรื่องรับรองเราจะเอาไว้ที่หลังนะครับ เพราะว่าเราต้องการพูดเรื่องนี้ก่อน แต่ก่อนจะพูดขอให้อาจารย์เอนกเกริ่นให้หน่อยนะครับ ในฐานะที่ท่านเริ่มเรื่องปรองดองเชิญครับ

นายเอนก เหล่าธรรมทัศน์ : เตียวให้ท่านเอกชัยเกริ่นดีกว่านะครับ แต่ว่ามีเรื่องที่จะแจ้งให้คณะกรรมการชุดนี้ทราบ และโดยเฉพาะตัวท่านประธานกรรมการ ท่านอาจารย์สมบัติ ก็คือวันที่ ๘ เวลาเที่ยง จะขอเรียนเชิญท่านประธานกรรมการปฏิรูปการเมือง ท่านประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ท่านประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ แล้วก็ผมด้วยนะครับ ๔ คน ก็จะร่วมกันแถลงข่าว จะเป็นการประชุมนัดแรกของคณะกรรมการศึกษาแนวทางปรองดอง ที่ตั้งโดยท่านประธานเทียนฉาย ไม่ได้เป็นกรรมการนะครับ เป็นคณะกรรมการธรรมดา ก็จะประชุมนัดแรกเสร็จแล้วก็จะแถลงข่าว แต่ว่าที่ทราบเรียนเชิญผู้ใหญ่ที่เอ่ยนามและตำแหน่งมาเมื่อสักครู่นี้รวมทั้งประธานสมบัติด้วย ก็เพื่อที่จะให้มันไปกันเป็นขบวนมีความหนักแน่น แล้วก็มีความมุ่งมั่น มีความตั้งใจของ

คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง
วันอังคารที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘

กมลทิพย์ ๑/๒

องค์กรที่ท่านดูแลอยู่นั้นะครับ ผมคิดว่่าก็คงจะทำให้การปรองดองไปสู่ทิศทางที่ถูกต้อง
แล้วก็ไม่เป็นแค่ของผมอย่างเดียว ไม่เป็นแค่คณะอนุกรรมการยกร่าง คณะที่ ๑๐ ที่ผมเป็น
ประธาน หรือว่าคณะกรรมการศึกษา เสริมสร้างความปรองดองที่ผมเป็นประธานเท่านั้น
อยากจะได้แรง อยากจะได้บาร์มี อยากจะได้สติปัญญาของผู้ใหญ่ทั้ง ๓ ท่านที่ผมเรียน
เมื่อสักครู่นี้ รวมทั้งของพวกเราด้วยนะครับ ท่านอื่น ๆ จะไปร่วมด้วยก็จักขอบพระคุณมาก
ที่ผมแจ้งข่าวและขอความร่วมมือและขอรับรองให้ไปกันเยอะ ๆ ก็มีแค่นี้ครับ

ประธาน : ทางอาจารย์เทียนฉายนัดประชุมวันที่ ๘ เหมือนกัน

นายเอนก เหล่าธรรมทัศน์ : คงคนละอันกันครับ อันนี้แถลงประมาณเที่ยง
แค่นั้นเองครับ ผมประชุมกันเวลา ๐๙.๓๐ นาฬิกา ซึ่งกรรมการศึกษา แนวทางปรองดองนี้
ก็มีผมเป็นประธาน มีท่านดิเรก ถึงฝั่ง เป็นที่ปรึกษา มีท่านเอกชัย ศรีวิลาศ เป็นที่ปรึกษา
ที่สำคัญ ก็คือมีคุณนิชา สุวัตรธรรม เป็นกรรมการ แล้วก็ก็มีคุณเพียว เอกะฮาร์ท
เป็นกรรมการ

ประธาน : ท่านอาจารย์ครับ ที่เชิญผมไปนี่ตอนเที่ยงหรือว่าอย่างไรครับ

นายเอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ตอนเที่ยงครับ

ประธาน : โอเคครับ เชิญท่านรองเอกชัยครับ

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : เรียนท่านประธาน ผม เอกชัย ศรีวิลาศ
ท่านประธานได้มอบให้ผมไปศึกษาเรื่องการปรองดอง เรียนอย่างนี้นะครับ ว่าจริง ๆ แล้ว
เป็นเรื่องที่ศึกษาไว้นานแล้ว แล้วก็ทำไว้นานแล้ว แล้วก็ขับเคลื่อนเรื่องนี้มานานแล้วด้วย
อยากจะเรียนให้ทราบถึงบริบทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แต่ผมจะมองเรื่องความขัดแย้งนี้เราจะมอง
๓ มิติ

มิติแรก คือมิติเชิงป้องกัน

มิติที่ ๒ คือมิติแก้ไข

มิติที่ ๓ คือการเยียวยา การฟื้นฟูสภาพ ของอาจารย์เอนกจะเริ่มทำด้วย
การทำมิติที่ ๓ ก่อน การฟื้นฟูเยียวยา และเมื่อวานนี้ก็มีกระบวนการปรองดองเกิดขึ้น
ในขณะของเราเหมือนกัน ที่อาจารย์บรรศักดิ์มา ก็ดูภาพเหมือนกับเป็นการคล้าย ๆ ยกโทษ
ขอโทษ ให้อภัย อะไรต่าง ๆ พวกนี้ ก็มีบางส่วนก็ได้เกิดขึ้นตรงนั้นด้วย เอกสารที่ผมแจกให้

คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง
วันอังคารที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘

กมลทิพย์ ๑/๓

เชื่อแน่ว่าบางท่านก็อาจจะเอากลับไปเก็บที่บ้านแล้ว ไม่ได้เอามา ผมเริ่มจากเอกสารที่เป็นพระราชดำรัสของในหลวง ตั้งแต่ปี ๒๕๔๔ เอกสารอันนี้นะครับ ผมทำเรื่องความขัดแย้งก็ไปค้นปรากฏว่าในปี ๒๕๓๕ และปี ๒๕๔๔ มีพระราชดำรัสของในหลวงเกี่ยวกับเรื่องความขัดแย้ง แล้วก็ลักษณะคล้าย ๆ กัน ผมยกข้อความอันหนึ่งมาให้ท่านได้ทราบ ที่ท่านตรัสไว้ว่าชาติใดสืบสุขย่อยยับอับปรางไป ก็เพราะประชาชาติขาดสามัคคีธรรม แยกแยกเป็นหมู่คณะ เป็นพรรค เป็นพวก คอยเอารัดเอาเปรียบประหัตประหารซึ่งกันและกัน บางพรรค บางพวก ถึงกับเป็นไส้ศึกให้ศัตรูมาจู่โจมทำลายชาติของตน ฟังข้อความนี้แล้วเหมือนเพิ่งเกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ ทั้ง ๆ ที่เกิดขึ้นมาแล้ว ๖๐ กว่าปี อันนี้ก็ให้เห็นว่าประเทศไทยมักไม่ค่อยศึกษาและเอาเป็นบทเรียนในการแก้ปัญหา แล้วก็ขัดแย้งเหมือนเดิมอีก ผ่านมาก็รอบ ๆ ก็เหมือนเดิม

อันที่ ๒ เอกสารที่ผมแจกให้นี้ผมได้ทำสมัยท่านดิเรก ถึงฝั่งมาเป็นประธานเรื่องปรองดอง ผมก็ทำซาเนรีโอไว้ให้เห็นภาพที่บอกว่าถ้าเผื่อรัฐวางเฉยไม่แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ ก็จะมีปัญหาสรุปแล้วดังนี้ คือเกิดวิกฤตรอบ ๓ ก็เกิดในปี ๒๕๕๔ สังคมเกษตรล่มสลาย เตี้ยวันนี้ก็เรียบร้อยไปแล้วนะครับ ท่องเที่ยวตกต่ำ Corruption เจริญนโยบายมากขึ้น ธุรกิจอยู่ในมือนักลงทุนต่างชาติ แบ่งแยกชนชั้น ต่างคนต่างอยู่ สงครามแย่งชิงมวลชน พระชาติพันธุ์ ภูมิภาคนิยม ไม่ยอมรับกฎหมาย อนุธิปไตย เข้าถึงข่าวสารมากยิ่งขึ้น ล้วนแล้วแต่เกิดแล้วทั้งหมดทุกประการที่พูดมาแล้วนี้ นั่นคือรัฐวางเฉยมาโดยตลอดแล้วก็ไม่แก้ปัญหาก็ปรากฏผลว่าที่ผ่านมานอกจากวางเฉยไม่แก้ปัญหาก็สร้างปัญหาใหม่ขึ้นมาด้วย นี่คือผลที่ร้ายต่อบ้านเมือง แต่อย่างดีไม่ถึงกระทั่งต้องตีกันจนกระทั่งล้มหายตายจากกันเป็นพันเป็นหมื่นเหมือนบางประเทศนะครับ เอกสารต่อมาที่ผมให้ อันนี้ก็เป็นที่ผมศึกษามาก่อนแล้วกับเครือข่ายทั้งหมดที่ทำตรงนี้นะครับ เพราะว่าปัญหาที่เกิดขึ้นก็ดูเหมือนว่าวันนี้ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลง ที่จริงแล้วตรงนี้อาจจะฝากถึงคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญไปด้วยซ้ำ ว่าถ้าไม่เอาตรงนี้ไปใช้ในการที่จะเขียนออกมาในการร่างรัฐธรรมนูญ เพราะว่ามันเป็นการป้องกันความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เมื่อวานท่านดิเรกก็ได้พูดแล้ว ว่าดูเหมือนว่าที่เขียน ๆ ออกมานี้มันจะกลับไปขัดแย้งเหมือนอย่างเดิม ผมก็เห็นเช่นเดียวกันที่ท่านดิเรกพูดนะครับ เพราะว่ามันไม่ได้ถูก

คณะกรรมการการปฏิรูปการเมือง
วันอังคารที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘

กมลทิพย์ ๑/๔

ในการแก้ไขปัญหาเพื่อจะไปสู่การปรองดองร่วมกัน การปรองดองร่วมกันต้องหาพื้นที่ให้เขาทำงานร่วมกัน แต่ดูเหมือนว่าเราพยายามแบ่งแยกพื้นที่แล้วก็แบ่งอำนาจกัน แล้วก็เข้าไปอยู่ในวงจรการแข่งขันเหมือนเดิม เพราะฉะนั้นผมเชื่อแน่ว่าออกมาเมื่อไรก็คือขัดแย้งกันเหมือนเดิม เพียงจะรุนแรงหรือไม่รุนแรงนะครับ ผมได้พูดถึงภาวะต่าง ๆ เอาไว้ ก็คือภาวะผู้นำที่เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน บุคลิกผู้นำไม่เหมาะสม จริยธรรมของผู้นำ การ corruption อันนี้ก็พูดมาตั้งแต่ตอนนั้นเดี๋ยวนี้ก็ยังคงอยู่แล้วก็ยิ่งมากขึ้นด้วย ระบบของการเมืองและตัวนักการเมืองที่เราไม่สามารถที่จะขจัดนักธุรกิจที่ทำการเมืองได้ในวันนี้ พูดง่าย ๆ นะครับ วันนี้แม้แต่ประมุขรัฐสภานี้ท่านมาคิดว่าใครเป็นคนประมุขได้ นะครับ นี่คือผลประโยชน์ทับซ้อนเขายังไม่เห็นเลยว่านี่คือผลประโยชน์ทับซ้อน ผมไม่ต้องบอกว่าใครประมุขได้ ความแตกแยก แบ่งฝ่าย แบ่งความคิด พฤติกรรมบุคคล องค์กร การตีความและบังคับใช้กฎหมาย กฎหมายที่อ่อนแอที่ผมเขียนไว้นี้ กฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายที่อ่อนแอนี้เป็น ๑ ใน ๕ Fail state ครับ เพราะฉะนั้นประเทศไทยของเรานี้ กฎหมายปกติแทบจะใช้ไม่ได้ หรือกฎหมายที่ยกมาแต่ละเรื่องนี่ก็ถูกตีความเสียจนผิดเพี้ยนไปหมด และองค์กรบังคับใช้กฎหมายก็ไม่สามารถใช้ได้ อันนี้คือเราต้องไปสร้างมาตรการป้องกันตรงนี้อย่างไร ความเสมอภาค ซึ่งอันนี้เรื่องข้อมูลข่าวสารที่ผมเขียนไว้ตั้งแต่ตอนโน้นแล้ว ตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ ท่านประสารก็จะเริ่มทำตรงนี้เป็น การป้องกันเอาไว้ แล้วก็การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่คนบางระดับไม่สามารถเข้าถึงได้ รากเง้าความเป็นประชาธิปไตยที่เข้าใจประชาธิปไตยที่ผิดจากกัน แล้วก็ประชาธิปไตยถูกขึ้นมาโดยอำนาจเก่าและอำนาจใหม่ที่เกิดขึ้น ตอนนี้อันนี้การแก้ปัญหาหระยะสั้นผมได้เสนอไว้ว่าเราจะต้องมีการเจรจาไกล่เกลี่ยคนต่าง ๆ เดี่ยวจะพูดต่อไปว่ากลุ่มคนน่าจะเป็นใครบ้าง การเสวนาจัดเวทีให้พบกัน การปรับจุดยืนให้เป็นจุดร่วม การสร้างหอองค์กร คณะบุคคลที่เป็นกลางเพื่อไกล่เกลี่ย ตอนนี้อาจารย์เอนกได้สร้างมาแล้ว ในคณะกรรมการการยกวางรัฐธรรมนูญ คณะที่ ๑๐ จะมีองค์กรคณะบุคคลในการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย แต่อาจจะยังไม่ครอบคลุมทั้งหมด ก็คือว่าจริง ๆ แล้วคณะตรงนี้เคยตั้งเมื่อปี ๒๕๕๐ โดยท่านนายกรัฐมนตรี สุรยุทธ์ เป็นคณะกรรมการสมานฉันท์แห่งชาติ ตั้งตั้งแต่วันนั้นจนวันนี้ก็ไม่ได้ทำงานอะไรเลย อยู่ที่กระทรวงยุติธรรมทั้งหมด ผมก็ได้เสนอท่านเอนกว่าให้ยุบเลิกตรงนี้แล้วมาตั้งคณะใหม่ ไม่มีประธาน เขาก็ตั้งคนมา ผมไม่รู้จักเลย

คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง
วันอังคารที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘

กมลทิพย์ ๑/๔

ไม่ใช่หนักสันติวิธีอะไรทั้งนั้นที่เป็นกรรมการอยู่ปัจจุบันนะครับ เขาก็เลยไปทำแค่ฝีกอบรม
อย่างเดียว ซึ่งที่จริงต้องการให้มาแก้ปัญหาอย่างที่เกิดทุกวันนี้แต่เขาไม่ได้ทำ เพราะฉะนั้น
ของท่านอาจารย์เอนกที่สร้างองค์กรตรงนี้ขึ้นมาจะต้องติดตามสถานการณ์ความขัดแย้ง
อยู่ตลอดเวลา และให้คำเตือนต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ว่าถ้าปล่อยอย่างนี้ต่อไปจะเกิด
กระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ต้องติดตามสถานการณ์เหมือน War room เลย
เมื่อเกิดเหตุการณ์

อันที่ ๒ ก็คือว่าต้องทำหน้าที่ในการเรียกฝ่ายที่ขัดแย้งมาพูดคุยกัน โดยมี
อำนาจตามกฎหมาย ซึ่งตอนนี้ยังไม่มีกฎหมายตรงนี้นะครับ ผมยกตัวอย่างบารังไคย์ของ
ฟิลิปปินส์ เขาไกลเกลี่ยในชุมชน ถ้าใครขัดแย้งกันแล้วบารังไคย์เรียกมาไกลเกลี่ย คุณไม่ยอม
มาไกลเกลี่ยคุณจะไปฟ้องศาลไม่ได้ ต้องผ่านกระบวนการตรงนี้ก่อน มีกฎหมายรองรับเลย
ซึ่งตรงนี้กระบวนการของเรานำไปสู่ระดับอำเภอ เป็นทางเลือกเท่านั้นเอง ไม่ใช่บังคับนะครับ
เพราะฉะนั้นคณะของอาจารย์เอนกที่สร้างขึ้นมาผมก็คิดว่ามันต้องเป็นภาคบังคับแล้ว
คุณขัดแย้งกันคุณต้องมาช่องทางนี้ ไม่อย่างนั้นคุณไปฟ้องศาลอะไรกันไม่ได้ เข้ามาตรงนี้
ตกลงกันไม่ได้ค่อยไปฟ้องศาลดำเนินคดีนะครับ และอีกอันหนึ่งที่ผมคิดว่าคณะที่อาจารย์
เอนกตั้งนี้ ควรจะต้องทำหน้าที่ในการเยียวยาด้วย ซึ่งอาจารย์เอนกกำลังเริ่มทำเยียวยา
แต่ว่าตอนนี้ยังไม่มีกฎหมายมอบอำนาจในการเยียวยา วันนี้การเยียวยา กำลังถูกฟ้องร้อง
ท่านคงติดตามสถานการณ์นะครับ การเยียวยาก็ถูกฟ้องร้อง เพราะมันเป็นการเยียวยา
โดยรัฐบาล การเยียวยาของรัฐบาลจะไม่เกิดความเป็นธรรมและชอบธรรม เนื่องจากว่า
ตัวรัฐบาลเองเป็นฝ่ายขัดแย้งเองโดยตรง บางประเทศเขาใช้หน่วยเยียวยาเป็นองค์กรอิสระ
กำหนดมาตรฐานการเยียวยา แล้วก็ให้การเยียวยาไปแต่ละกรณีที่เกิดขึ้น

อีกประการหนึ่ง องค์กรสื่อต้องร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาดังนี้ เรา
จะเห็นว่าสื่อนี้แหละเป็นตัวสร้างปัญหาด้วยตัวหนึ่งเหมือนกัน เพราะฉะนั้นที่บอกปฏิรูปสื่อ
สื่อขอดูแลกันเอง สุดท้ายสื่อก็ต้องมาช่วยในการสร้างความปรองดองด้วย เพราะว่าในกรณี
ของลาววันดาที่คนต้องฆ่ากันตายไปเป็นล้านกว่าคนก็เพราะสื่อนี้ละ ยุยงว่าพันหนึ่งเหมือน
แมลงสาบ เพราะฉะนั้นต้องฆ่าทิ้งให้หมด เพื่อนรักกันมา ๔๐ ปี ก็ต้องฆ่าทิ้ง เพราะ
เนื่องจากว่าเป็นแมลงสาบไม่ยากให้มีอยู่ในประเทศเดียวกัน ที่ผ่านมามีสื่อเป็นตัวตอกย้ำ
ทำให้เกิดปัญหาเพิ่มมากขึ้นด้วย

อันต่อไป คือเคารพกฎหมายสิทธิส่วนบุคคล เคารพสิทธิกติกา อันนี้ผมจะไม่พูดรายละเอียด การป้องกันในระยะยาวต้องสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในเรื่องประชาธิปไตย สิทธิหน้าที่ และศีลธรรม เหมือนอย่างที่เคยว่ากันว่าเมื่อก่อนที่ทานไปบูลย์เสนอหรืออย่างไหนะครับ อันนี้ก็อยู่ในกรอบตรงนี้เป็นกระบวนการที่จะต้องสร้างเหมือนกันให้รู้ถึงสิทธิหน้าที่เหมือนกัน จัดตั้งองค์กรแก้ไขและร่างรัฐธรรมนูญ อันนี้ผมผ่านไป เพราะตอนนี้ได้เกิดแล้วทั้งหมดตรงนี้นะครับ ระบบราชการต้องถูกปฏิรูปให้เคารพประชาธิปไตย เพราะว่าหลาย ๆ ครั้ง ผมก็ถูกถามเหมือนกันว่าสุดท้ายนี้เขียนรัฐธรรมนูญออกมาแล้วจะมีการปฏิวัติอีกไหม ก็มักจะถูกถามอย่างนี้ ทั้ง ๆ ที่ยังเขียนรัฐธรรมนูญไม่เสร็จเลย ก็ถูกถามอย่างนี้แล้ว อันนี้แสดงว่าประชาชนยังไม่ให้ความเชื่อมั่นต่อตรงนี้ แล้วก็ให้ความสำคัญกับองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ สร้างสังคมที่เป็นธรรม แล้วก็สร้างระบบเศรษฐกิจที่สมดุล การเยียวยาฟื้นฟู ก็คือต้องเปิดพื้นที่สาธารณะให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันมากขึ้นกว่าเดิม เราไม่ค่อยมีพื้นที่สาธารณะให้กับประชาชนนะครับ โดยเฉพาะเวลานี้จะไม่มีพื้นที่สาธารณะเหลือน้อยมากเลย ขยายบทบาทกลุ่มสันติวิธี ต้องให้มีพื้นที่ทำงานมากขึ้น ส่งเสริมกิจกรรมสัมพันธ์กัน ทั้งการเมือง ทั้งภาคประชาชน แล้วก็ตั้งองค์กรที่สร้างระบบการเยียวยาที่เป็นธรรมอย่างที่เคยสักครั้งนี้ได้ยกตัวอย่างของอาจารย์เอนก แล้วก็ฟื้นฟูสังคม อันนี้ อาจารย์เอนกคงต้องทำต่อไป ที่ต้องนำคนที่อยู่นอกความขัดแย้งแต่ถูกเป็นเหยื่อของความสูญเสียในความขัดแย้ง ผู้บาดเจ็บเสียชีวิตจากการประท้วง ด้านจิตใจ ด้านสาธารณสุขต่าง ๆ แล้วก็สร้างความเชื่อมั่นในการฟื้นฟูระบอบต่าง ๆ ขึ้นมา เอกสารในหน้า ๕ ต่อไป ผมสรุปข้อเสนอกระบวนการสร้างความปรองดองของสถาบันพระปกเกล้าที่เสนอมาเป็นเล่มสี่สีหมา ๆ ได้ทำสรุปมาให้ ก็มีอยู่ประมาณสัก ๔-๕ หน้า ตรงนี้สรุปใจความสำคัญทั้งหมดทั้งเรื่องป้องกัน แก้ไข แล้วก็เยียวยาทั้งหมดจะอยู่ในเอกสารฉบับนี้ ส่วนในเอกสารหน้า ๘ เป็นเรื่องการศึกษาการสร้างความปรองดองในต่างประเทศให้ดูเป็นตัวอย่าง ๓ หน้า เป็นตารางว่าเขาแก้ไขปัญหากันใช้เวลานานไหม ที่ผมยกตัวอย่างว่าประเทศที่นานที่สุดคือประเทศไอร์แลนด์เหนือ ใช้เวลา ๒๖ ปี ถึงจบลงได้ เริ่มจากทหารเอาปืนไปยิงประชาชนเสียชีวิตไป ๑๙ ศพ ประชาชนก็หนีบอาวุธขึ้นมาต่อสู้ กลุ่มทหารก็จัดตั้งอาวุธขึ้นมาเป็นกลุ่มต่อสู้กันไปกันมาเสียชีวิตไปอีก ๕,๐๐๐ ศพ แล้วก็ไปจบที่ปี ๒๖ เพราะว่าทุกฝ่ายติดคุก

คณะกรรมการการปฏิรูปการเมือง
วันอังคารที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘

กมลทิพย์ ๑/๖

หมด เหมือนบ้านเรานี่ใกล้เคียงแล้ว ปล่อยทิ้งไว้จะติดคุกทั้งหมด ศาลเริ่มขึ้นมาเป็นลำดับ แล้วสุดท้ายหลังจากที่เริ่มเจรจาแล้วเขาใช้เวลาอีก ๑๑ ปี ถึงจะจบลงได้ในการแก้ปัญหาที่เราศึกษา ๑๐ ประเทศนี้ที่สั้นที่สุด ใช้เวลา ๓ ปี คือประเทศโบลิเวีย เอกสารหาตุได้ในเว็บไซต์ ในการวางแผนและการทำกิจกรรมปรองดองผมก็ขอติดตามตามนี้นะครับ ที่จริงท่านประธานเมื่อวานก็ได้พูดส่วนหนึ่งแล้ว สนช. เขาตั้งคณะกรรมการปรองดองขึ้นมาและผมก็ไปชี้แจงกับเขาแล้ว เขามีคณะกรรมการตรงนี้ขึ้นมาศึกษาเรื่องการปรองดองเหมือนกัน คณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญ คณะที่ ๑๐ ของอาจารย์เอนกก็ทำเรื่องอนุกรรมการเรื่องการปรองดองเช่นเดียวกัน อันนี้ก็มีการเสนอพีคคอมมิชชันแล้วก็ทำแผนนิรโทษกรรม จัดตั้งองค์กรต่าง ๆ พวกนี้ขึ้นมา แล้ว สปช. ก็มีคณะกรรมการการปฏิรูปการเมืองของเราที่จริงแล้วมีอยู่ในคณะอนุกรรมการของท่านประสาร เป็นการเรียนรู้การมีส่วนร่วม และการปรองดองก็ทำส่วนนี้อยู่แล้วด้วย แล้วก็คณะใหญ่ของเราปฏิรูปการเมืองก็มาทำเรื่องปรองดอง คสช. มีเรื่องการปรองดองใน ๒ มิติ มิติของกระทรวงกลาโหมเขาเป็น คณะกรรมการการปรองดอง เพื่อความสมานฉันท์ และเพื่อการปฏิรูป แล้วได้ตั้งศูนย์ สปป. ขึ้นมา เรียกว่าศูนย์ปรองดอง สมานฉันท์ เพื่อการปฏิรูป ที่จะให้ภาคประชาชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการขจัดความขัดแย้ง และเสริมสร้างความรู้เข้าใจกับประชาชน เป็นเวทีที่เปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ๔,๒๔๘ เวที แต่จุดอ่อน คือเขาจะรับฟังเฉพาะคนที่ ไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง เดียวผมจะบอกให้ว่าเขาฟังกลุ่มคนไหนนะครับ เพราะฉะนั้น คนที่อยู่ในแวดวงความขัดแย้งจะไม่ได้เข้าสู่เวทีตรงนี้ ไม่ว่าจะอยู่ในปกครองท้องถิ่น หรือว่าจะเป็นเทศบาล นิสิต นักศึกษา จะไม่ได้เข้ามาในส่วนนี้ทั้งสิ้น เขาใช้ชื่อโครงการว่า คนไทย หัวใจเดียวกัน แล้วก็เขาจะใช้มิติของ ๑๑ ด้าน เป็นมิติที่จะเปิดเวทีพื้นที่และจะเริ่มด้วย ๑๖ จังหวัดก่อน แต่ก็จะมาติดเหมือนกับท่านประสาเหมือนกัน ยังไม่ได้อนุมัติงบประมาณ ซึ่ง สปป. นี้ตามแผนจะได้รับอนุมัติงบประมาณ ประมาณ ๓๐๐ กว่าล้านบาท เพื่อให้เปิดเวทีทั้งหมด ๔,๐๐๐ เวที แต่ดูเหมือนว่าเวทีของเขาจะกลายเป็นเวทีที่เหมือนไปบอกให้ว่าจะทำอะไรมากกว่าที่จะรับฟัง อันนี้เป็นจุดอ่อนของเขา สปช. ก็จัดตั้งคณะกรรมการศึกษาแนวทางสร้างความปรองดอง ที่อาจารย์เอนกเป็นประธานอีกเช่นเดียวกันนะครับ คณะกรรมการ

คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง
วันอังคารที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘

กมลทิพย์ ๑/๗

ยกร่างรัฐธรรมนูญ โดยอนุกรรมการรับฟังความคิดเห็น และมีส่วนร่วม ก็จะลงพื้นที่รับฟังเหมือนกัน อันนั้นที่อาจารย์ถวิลวดีทำนะครับ ซึ่งเดี๋ยวจะบอกให้ว่าเขาทำในกลุ่มคนระดับไหน แล้วก็กลุ่มทางการเมืองที่เกี่ยวข้องนี้นะครับ ผมมองใน ๔ กลุ่มด้วยกัน ๑. คือกลุ่มของพรรคการเมือง เป็นกลุ่มพรรคการเมืองระดับแกนนำ แกนนำในพื้นที่ และภาคประชาชน กลุ่มระดับแกนนำนี้ทางคณะกรรมการยกร่างเขาได้เชิญมาพูด แต่เชิญเป็นบุคคล แต่พรรคการเมืองยังไม่มีเชิญ และพรรคการเมืองเป็นสิ่งที่พรรคการเมืองเขามีความไม่ค่อยจะ Happy นิดหนึ่ง ที่ว่าเขาไม่สามารถจะประชุมพรรคได้ ซึ่งเมื่อ ๒ วันนี้ผมก็สื่อไปว่าควรจะต้องให้เขาประชุมพรรคได้สักครั้งหนึ่ง แล้วให้เขาเสนอว่าเขาจะเสนออะไรสู่แนวทางการปฏิรูปด้วย เขาอยากเสนอ บางพรรคก็อาจจะใช้ตรงนี้ เขาก็จะบอกว่าถ้าเขาประชุมพรรคไม่ได้เขาก็ไม่รู้จะเสนออะไรในนามของพรรค เพราะฉะนั้นผมว่าให้เขาประชุมพรรคและให้เขาเสนอข้อคิดเห็นแนวทางปฏิรูป น่าจะเป็นการดี แกนนำในพื้นที่เขาจะไม่ได้รับเข้าไปอยู่ในเวทีที่จะเปิดพื้นที่ของแต่ละคณะเลย กับภาคประชาชนก็จะได้รับเข้าไปอยู่ตรงนี้เหมือนกัน ก็ดูเหมือนว่าทั้ง ๒ ส่วนนี้ทางคณะอนุกรรมการจังหวัดอยากจะทำตรงนี้ แต่ผมเชื่อแน่ว่าท่านไม่ได้รับงบประมาณ แล้วก็ทำไม่ได้ นอกจากจะไปฝากให้ใครเขาทำและเราไปนั่งฟังนะครับ อีกกลุ่มหนึ่งต่อไป กลุ่มประชาชนนี้แบ่งเป็น ๔ กลุ่มครับ เห็นด้วยกับการปฏิวัติ และต้องการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปด้วย กลุ่มนี้จะได้รับการเชิญมาของ สปป. ศูนย์ปฏิรูปปรองดองแห่งชาติของทหารที่ กอ.รมน. กลุ่มที่อาจารย์ถวิลวดีทำก็เป็นกลุ่มนี้ กลุ่มที่ ๒ คือเห็นด้วยกับการปฏิวัติ แต่ต้องการปฏิรูปโดยประชาชนไม่ใช่ปฏิรูปโดยที่ทหารเข้ามาจัดการ อยากจะทำโดยตัวเอง ไม่ใช่เอาทหารมาแล้วเอาคนโน้นคนนั้นมานั่งทำอะไร ต้องมาจากฐานประชาชน กลุ่มนี้ก็จะได้รับการมีพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมก็จะน้อยลงไปนิดหนึ่ง กลุ่มที่ ๓ และกลุ่มที่ ๔ จะไม่ได้รับการให้เข้ามาอยู่ตรงนี้เลย คือไม่เห็นด้วยกับการปฏิวัติ และต้องการปฏิรูปโดยประชาชนเท่านั้น กลุ่มสุดท้าย คือไม่เห็นด้วยกับการปฏิวัติด้วย และไม่ต้องการร่วมในการปฏิรูปด้วย วันนั้นผมเปิดเวทีที่กรุงเทพฯ ผมเชิญอาจารย์สมบัติไป อาจารย์สมบัติก็จะเจอ ที่ชื่อคุณสุรวัตร์ กลุ่มนี้คือกลุ่มต่อต้านไม่เอากับปฏิวัติ และไม่ต้องการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปด้วย แต่เราลองเชิญมาแต่ละครั้ง เชิญมาเรื่อย ๆ เขาพูดมาเองว่าในเมื่อเชิญเขามาเรื่อย ๆ เขาก็อยากจะปฏิรูปด้วย ตรงนี้เราต้องทำให้เกิด

คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง
วันอังคารที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘

กมลทิพย์ ๑/๘

บรรยากาศตรงนี้ก็กับเขา ถ้าเขาไม่เอาด้วยกับการปฏิวัตินี้ก็ต้องให้เขาเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปด้วย เขาจะได้มีสิทธิเป็นเจ้าของในการปฏิรูปครั้งนี้ด้วย แล้วก็ในหน้าสุดท้าย ก็คือข้อเสนอในการปรองดองในคณะกรรมการปฏิรูปการเมือง ผมก็มองว่าเราต้องมองเรื่องการปรองดองต้องทำทั้ง ๓ มิติ ที่ผมได้พูดไปแล้ว คือมิติแรกที่เราเริ่มจะหมดไฟไปเรื่อย ๆ ก็คือมิติของการยกย่องรัฐธรรมนูญ ที่ต้องแทรกเรื่องการสร้างพื้นที่ให้นักการเมืองได้ทำงานร่วมกัน มันเริ่มจะหมดไปเรื่อย ๆ ผมไม่ค่อยเห็นมีภาพตรงนี้ที่นักการเมืองจะต้องมา มีพื้นที่ร่วมกัน เช่นเวลา มีรัฐบาล ก็คือต้องมีรัฐบาลที่มาจากประชาชนเป็นคนเลือก แล้วประชาชนเป็นคนเลือกไม่ใช่เขาเลือกกันเองนะ ที่ผ่านมามการเมืองของเรานี้จะตั้งรัฐบาล การเมืองเป็นคนเลือกเองว่าจะเอาพรรคฝ่ายไหนมาร่วม -----

คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง
วันอังคารที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘

จีรนุช ๒/๑

แต่ที่ผมเคยเสนอไว้ว่าผมอยากให้ประชาชนเป็นคนบอกเองว่าคุณไม่สามารถเลือกพรรคอื่นได้ ถ้าเผื่อคุณคะแนนไม่ถึงตามจำนวนที่จะให้จัดตั้งรัฐบาล คุณต้องเอาพรรคที่ ๒ เท่านั้น เป็นการบีบบังคับให้เขาต้องร่วมกับคนอื่น ทั้ง ๆ ที่เขาไม่อยากร่วมแต่ด้วยสังคมไทยบริบทเรานี้เขาไม่เชื่อว่าเขาจะทำงานร่วมกัน แต่ผมเชื่อ ผมเคยทำมาแล้ว เขาทำงานร่วมกันได้ หรือไม่เชื่อไปถามท่านชัยได้ แต่ก่อนนี้อยู่คนละพรรคกับฝ่ายประชาธิปไตย ตอนเริ่มผมทำใหม่ ๆ เขาอยู่คนละฝ่ายกันนะ แต่สุดท้ายก็มาอยู่ร่วมกันได้ หรือท่านบรรหารนี่ถูกว่าเสียผู้เสียคนแต่สุดท้ายก็มาอยู่ร่วมกันได้ เพราะฉะนั้นผมเชื่อว่านักการเมืองเขาสามารถร่วมกันได้ถ้าเผื่อจัดพื้นที่ตรงนี้ให้กับเขา หรือแม้แต่ท่านประธานเคยพูดบอกว่าประธานรัฐสภาควรจะเป็นคนพรรคอันดับ ๑ รองประธานควรอันดับ ๒ รองต่อไปก็คืออันดับ ๓ อย่างนี้เขาจะทำงานร่วมกันได้ ต้องเปิดพื้นที่อย่างนี้ให้เขามากขึ้นในทุกมิติในการมีส่วนร่วม แล้วก็เปิดพื้นที่รับฟังกลุ่มการเมืองและกลุ่มประชาชนที่ไม่ได้ให้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในคณะต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มที่เห็นต่างต้องรับฟังเขามาก ๆ ผมยกตัวอย่างอันหนึ่ง คุณหมอเป็นคณะกรรมการกลุ่มที่ ๙ คุณหมอเชิญทุกคณะที่เสนอไปแสดงความคิดเห็นมันจะช่วยลดความข้องใจ ลดความมัวหมองของการแสดงมันได้พูดกันอย่างเต็มที่ ผมว่าบรรยากาศอย่างนี้มันเกิดในการร่วมกันทำงานและเกิดการปรองดอง แล้วก็ได้รับรู้ความคิดเห็น ถึงแม้ว่าคุณหมอจะไปแล้วแต่คุณหมอไม่ได้เอาไปใช้ เราไม่ว่าอะไรเลยนะครับ เพราะคุณหมอได้รับฟังเราแล้วตรงนี้ และอันสุดท้ายที่ผมเสนออีกก็คือที่ผมให้เอกสารฉบับที่ ๑๔ ที่แจกให้กับทุกท่านไปแล้ว เอกสารฉบับที่ ๑๔ คือคณะของอาจารย์เอนกให้ท่านบัญชาทำเอาไว้นะครับ เป็นกรอบแนวคิดกระบวนการเครื่องมือในการสร้างความปรองดอง ซึ่งได้ไปโยงถึงหมวดต่าง ๆ ของรัฐธรรมนูญก็ดีนะครับ ทำให้เราเห็นว่าการปรองดองมันแทรกอยู่ตรงไหนบ้าง อยู่ในเอกสารหน้าที่ ๑๔ นะครับ ส่วนหน้าที่ ๑๕ เป็นอาจารย์เมทัสซึ่งอยู่สำนักสันติวิธี ทำแผนระยะต้นในการขับเคลื่อนกระบวนการสร้างความปรองดองแห่งชาติ อันนี้จากการที่อาจารย์เอนกได้คุยกันแบบนอกรอบไม่เป็นทางการ แล้วก็ออกมาเป็นแผนอยู่ในหน้าที่ ๑๕ กับ ๑๖ ในเอกสารที่แจกให้ แล้วก็ไปอันสุดท้ายของผมที่ได้ทำการศึกษาไว้เป็นกระบวนการสร้างความปรองดองที่เป็นหลักการ ในการสร้างความปรองดองเขาบอกเลยว่าการเปิดพื้นที่พูดคุยในการสนทนาเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับนำไปสู่ความปรองดอง เพราะฉะนั้นเราต้องเปิดพื้นที่สาธารณะให้เยอะเพื่อให้คนได้พูดคุยกัน วันนี้เขาจะเปิดไม่ได้เลยนะครับ ผมบอกได้เลยนะครับ วันนั้นที่ผมเชิญบางคนมาพบกับทีม

อาจารย์สมบัติที่เราไปกัน บางคนจะออกนอกพื้นที่จังหวัดต้องแจ้งต่อทหาร ไม่อย่างนั้นจะออกนอกพื้นที่ต่างจังหวัดไม่ได้ อันนี้เป็นสิ่งที่เขารู้สึกว่าหงุดหงิดหัวใจพอสมควรเหมือนกันนะครับ อันที่ ๒ คือเน้นเรื่องการจัดการกับเรื่องอารมณ์และความรู้สึกของคนตรงนี้สำคัญมากเลย ที่ไม่ให้เกิดการโต้แย้งและการที่จะโจมตีทำลายกัน อันที่ ๓ คือความปรองดองนี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อความต้องการของมนุษย์ได้รับการตอบสนอง เมื่อกี้ผมพูดแล้วว่าคุณหมอได้ทำให้เราเห็นว่าแค่คุณหมอรับฟังอย่างเดียวมันเป็นการที่เขาได้สบายใจขึ้นเยอะเลย แต่วันนี้เรายังไม่ได้เปิดรับฟังเขาเลยสักเท่าไร โดยเฉพาะประชาชนที่เขาอึดอัด ผมได้รับทั้งโทรศัพท์ ทั้งเมลล์ทั้งอะไรเข้ามาเยอะมากเลยนะครับ ทั้งจดหมายด้วย ด้วยความอึดอัดของเขาที่เขาไม่รู้จะทำอย่างไรที่เขาจะเสนอบางอย่างที่เขาอยากเสนอ และอันที่ ๕ คือการสร้างความปลอดภัยจำเป็นมากที่ต้องใช้แนวทางที่หลากหลาย อย่าใช้รูปแบบเดียว รูปแบบเดียวไม่สามารถทำได้ ผมยกตัวอย่างที่ Thai PBS มีปัญหานี้ผมเป็นคนเปิดเองทั้งหมดครับ ขออนุญาตตอบ คสช. ๘ พื้นที่เปิดเองทั้งหมดเลย และที่มีปัญหาที่เราคาดไม่ถึงเลยก็คือที่หาดใหญ่ ที่คาดไม่ถึงเพราะอะไร หาดใหญ่ที่เราเชิญมา ๑๑ จังหวัดที่ไม่รวม ๓ จังหวัดภาคใต้ซึ่งเราคิดว่าเป็นพื้นที่ปลอดภัยที่สุด เพราะเขาเอาภัยทหาร เขาเรียกร้องทหารอยู่ตลอดเวลาเลย กลายเป็นว่าพื้นที่นี้ต่างจากพื้นที่ภาคเหนือ ภาคอีสานทั้งหมดที่เราไปเปิดหลายพื้นที่นะครับ ภาคอีสานเห็นด้วยกับการปฏิวัติอยากให้อย่างนี้มานานแล้วมันจะได้จบสักที แต่พื้นที่ภาคใต้กลายเป็นค่าทหารหมดเลยครับ ๑๑ จังหวัด ที่บึงฉวีออกมาเดือนนี้ก็คือภาคประชาชนไม่ใช่ทหารทำกับทหารนะ เป็นประชาชนกับประชาชน เขาอึดอัดมากเลยครับ และความอึดอัดนี้บางทีไปตัดต่อมันก็มีความอึดอัดออกมาให้เห็นด้วย เพราะฉะนั้นรูปแบบการเปิดพื้นที่รับฟังเราจะใช้รูปแบบเดียวไม่ได้ในแต่ละพื้นที่ เพราะว่าบริบทเขาแตกต่างกันหมดเลยครับ ภาคอีสานเป็นรูปแบบหนึ่ง ภาคเหนือรูปแบบหนึ่ง ภาคใต้เป็นอีกรูปแบบหนึ่ง ภาคกลางก็อีกรูปแบบหนึ่ง ต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย ตรงนี้ซึ่งทางผมนี้สร้างเครื่องมือมาแต่ที่เราจะใช้เครื่องมืออะไร แต่เครื่องมือที่มาใช้คือประชาเสวนาหาทางออกนี่มันใช้ไม่ได้ เพราะเหตุว่าคนไทยมันมีเรื่องอะไรที่บางทีจะจบได้มันจบได้โดยที่ไม่มีเหตุผล คนไทยไม่มีเหตุผลนะครับไปดูได้ ปี ๒๕๑๔ ปี ๒๕๓๕ ชัดแย้งที่มาไม่มีเหตุผลเลยที่จะจบ มันควรจะต้องเปิดสงครามมากกว่าที่จะมีเหตุผลไปจบอย่างนั้น แต่คนไทยก็จบได้ง่าย ๆ เหมือนกันนะครับ แต่ก็เกิดกันง่าย ๆ อีกครับ เพราะฉะนั้นต้องคำนึงถึงว่าทำคนไทยนี้สำคัญมากเลย แม้แต่ในรัฐธรรมนูญนี้ถ้าเพื่อไปยันฝรั่งเศส อังกฤษ

เยอรมัน นั้นจะไปสู่ความขัดแย้งเหมือนเดิมนะครับ เพราะว่ามันไม่ใช่บริบทสังคมไทย การให้อภัย มีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละสังคม เราอย่า Copy เอาวิธีการให้อภัยแต่ละที่มาใช้กัน เพราะ บางทีมันใช้ด้วยกันไม่ได้ แต่รูปแบบการให้อภัยของเราเนี่ยเราไม่เคยทำมาก่อนนะครับ หรือการ เยียวยาเนี่ยเราเพิ่งมาทำเยียวยาเมื่อผ่านมาก็ปีมานี้เอง เราไม่เคยทำเยียวยา ภาคใต้มีเหตุการณ์ เกิดขึ้นมาเป็นร้อยปีเพิ่งเยียวยาเมื่อ ๒-๓ ปีที่ผ่านมาเนี่ยเอง เป็นครั้งแรกในการเยียวยาให้กับเขาเลย นะครับ อันนี้ก็ถือว่าเป็นโอกาสแล้ว และอาจารย์เอนกกำลังจะทำตรงนี้เพิ่มเติมอีก แต่ว่าก็ต้องก้าว แบบมั่นคงและหนักแน่น คือไม่รีบเร่งจนเกินไป อันที่ ๙ คือความยุติธรรมแบบใดที่เหมาะสม สำหรับการให้ความปรองดอง อันนี้ก็เป็นสิ่งที่เราต้องคำนึงถึงตรงนี้ด้วย อันนี้เป็นวิธีการที่ผมใช้ ศาสนาด้วยนะครับ ศาสนาช่วยบ่มเพาะทำให้คนได้กลมเกลียวและทำให้คนกลับมาอยู่ร่วมกันได้ ด้วยนะครับ อันนี้คือกระบวนการที่มีเครื่องมือต่าง ๆ ที่จะใช้ ผ่านไปครับ อันนี้ผมยังไม่ได้แจกให้ ผมคิดว่าเดี๋ยวผมจะแจกให้ตามไปที่หลังอีกอันหนึ่งนะครับ อันนี้ที่อาจารย์คณิตเอามาใช้ที่ท่านปลัด กิติพงศ์เอามาใช้คือความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่านว่าจะทำอะไรบ้าง เช่น ความปรองดองต้อง ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรม เช่นจะต้องหาความจริง ความจริงต้องไปสู่กระบวนการ ยุติธรรม เมื่อเข้าไปสู่กระบวนการยุติธรรมแล้วก็ต้องมีการยกโทษให้อภัยกันก็ต้องทำตามไป แล้วแต่ว่ามันจะทำได้ในกรอบขนาดไหนและลักษณะไหน อันนี้ก็ผ่านไปครับ เราจะไม่ทำในขณะที่ ทำความผิดแล้ว แล้วก็ไปยกโทษทั้งหมดโดยที่ยังไม่ได้ดำเนินการอะไรเลย แต่วันนี้ถามว่าเราได้ ดำเนินการอะไรไปแล้ว ดำเนินการมาแล้วพอสมควรนะครับ ผมเป็นคณะกรรมการหาความจริง อยู่ในคณะกรรมการสิทธิด้วย ผมเป็นคณะกรรมการอยู่ในคณะกรรมการติดตามสถานการณ์ ของวุฒิสภาสภามัยที่แล้วด้วย ผมเป็นคณะอนุกรรมการปรองดองอยู่ในคณะของท่านสนธิด้วย ก็เป็นมาหลายอันและได้ทำ แล้วก็ไปช่วย ออป. ด้วยต่าง ๆ พวกนี้นะครับ ได้ดำเนินการฟ้องร้อง ดำเนินคดีผู้กระทำความผิดไปแล้วบางส่วน การนิรโทษกรรมยังไม่เกิดขึ้น ที่จริงเดิมจะเกิดขึ้นตั้งแต่ สภามัยในครั้งที่แล้วรัฐสภา แต่เผชิญไปมูมมามันหนึ่งมันก็ไม่เกิดนะครับ ถ้าเพื่อทำในช่วงที่เขา โอเคยอมกันตรงนั้นนี้สามารถที่จะทำได้เนี่ยครับ แล้วก็คณะกรรมการค้นหาความจริงก็เกิดขึ้นแล้ว ในตัวอย่างหลาย ๆ ประเทศที่เขาประสบความสำเร็จ เขามีคณะตรงนี้ขึ้นมาใน ๑๐ ประเทศนี้ แทบจะมีสัก ๙ ประเทศเลยที่มีคณะนี้ และเราก็ทำแล้วแต่น่าเสียดายว่าคณะนั้นพอทำครบกำหนด ๓ ปีแล้วจบไปเลย ไม่ได้ถูกทำต่อเนี่ยครับ ซึ่งถ้าเมื่อรัฐบาลบอกให้ทำงานต่อไปอย่างต่อเนื่อง ผมเชื่อ

แน่ว่าจะได้ความชอบธรรมตามมาอีกเยอะแยะมากมาย และเราต้องระลึกถึงผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งหมดด้วยทุกส่วนเลยนะครับ แล้วก็ต้องมีการปฏิรูปสถาบันนี้คือเป็นในระยะเปลี่ยนผ่านที่เขาทำสถาบันนี้ต้องปฏิรูปทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ ทหาร องค์กรอิสระอะไรต่าง ๆ พวกนี้ต้องถูกปฏิรูปทั้งหมด ซึ่งขณะนี้คณะกรรมการยกร่างก็จะทำด้วยเหมือนกัน และคณะปฏิรูปก็เห็นมีบางส่วนก็เสนอตรงนี้ด้วย อันนี้เป็นแนวคิดและกระบวนการสร้างความปรองดองนะครับ คสช. ได้ทำขั้นที่ ๑ ไปแล้ว และขั้นที่ ๒ กำลังจะสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจแต่มันยังไม่เกิดความเชื่อมั่นและความไว้วางใจเพราะยังไม่ได้ถูกสร้างตรงนี้ แล้วก็ไม่ได้ทำให้เกิดความไว้วางใจ อันที่ ๓ คือต้องเอาใจเขามาใส่ใจเรา ต้องทำกระบวนการตรงนี้ให้เกิดมรรคผลด้วย ในการเยียวยาวันนั้นก็ได้คุยกันในคณะของอาจารย์เอนก คุณณิชาพูดชัดเจนเลยว่าวันนี้เยียวยาที่ตรงการก็คือจิตใจไม่ใช่เงินนะครับ ต้องการเรื่องจิตใจและยอมรับ ซึ่งขณะนี้เขาติดกันเรื่องติดข้อข้องใจที่อาจารย์เอนกกำลังจะทะเลาะ ที่ผมพูดวันนั้นเพราะว่าคุณณิชาเขามาเรียนหลักสูตรกับผมด้วยนะครับ เขามานี้คุณณิชาเสนอเหมือนที่พูดกับอาจารย์เอนกเลยนะครับ แต่สุดท้ายกลายเป็นถูกจับเป็นเครื่องมือทางการเมือง เขากลับกลายเป็นเหมือนเดิมเลย ทั้ง ๆ ที่เขาเปิดใจมากเลย เขาอยากจะทำเยียวยาโดยตัวเองแต่เขาไม่ได้รับการตอบรับอะไรต่าง ๆ ไม่ได้รับให้ความสำคัญกับการที่เขาจะเยียวยา เขายินยอมที่จะเปิดใจทั้ง ๆ ที่เขาคือผู้เสียหายอย่างใหญ่หลวงและชีวิตเขาเลยนะครับ แต่กลับไม่ได้รับตรงนี้ เพราะฉะนั้นตรงนี้ต้องดูแลจิตใจเขาให้ดีนะครับ ไม่อย่างนั้นแล้วเขาจะไม่สามารถที่จะช่วยตรงนี้ได้มาก แล้วก็ต้องใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การหาความจริงก็ต้องทำต่อไปอย่างต่อเนื่องหยุดไม่ได้นะครับ อย่างเช่นคุณณิชายังติดใจอยู่เรื่องชายชุดดำนี้มีไหม หรือว่าคุณพะเยานี้ก็เจอมาหลายเวทีอีกเหมือนกัน ยังติดใจอยู่เพราะศาลได้ชี้แล้วว่าคนที่ทำเป็นฝ่ายรัฐ อันนี้ก็เป็นการปรองดองนะครับ ศาลจะไม่ชี้ไปสู่ที่จุดที่เป็น Heat Point ถ้าเมื่อชี้บอกว่าท่านบุญเลิศเป็นคนทำนั้นสงครามทันทีเลยนะครับ เพราะฉะนั้นจะยังไม่ชี้ตรงนี้คือเปิดโอกาสให้ได้พูดคุยกันเพื่อนำไปสู่การปรองดอง เพราะฉะนั้นตรงนี้ต้องสร้างในกระบวนการของคณะอาจารย์เอนกต้องทำตรงนี้ให้เกิดขึ้น โดยทำให้คนที่สูญเสียเขากลับฟื้นคืนสภาพทางจิตใจขึ้นมาใหม่ แล้วก็ชดเชยอะไรก็ชดเชยให้เขา บางสิ่งก็ชดเชยไป ในลาววันดาที่คุณจ่ายเงินเยียวยาไม่ได้เลย คุณได้แต่เยียวยาทางจิตใจทั้งหมด เพราะฉะนั้นเขาให้เล่าความจริง ผมยอมรับว่าผมไปที่สี่แยกนี้ผมเอาปืนไปยิงคนที่เดินมากลุ่มหนึ่ง แต่เห็นล้มไปตายไม่รู้ก็ศพ บาดเจ็บเท่าไรไม่รู้

ผมยอมรับว่าผมทำผิดไปตอนนั้นคือการเล่าความจริงที่เกิดขึ้น เป็นการเหยียวยาวอย่างหนึ่ง เหมือนกัน เหยียวยาวด้านจิตใจที่เขาใช้ทำกัน ต่อไปครับ การขดเขยอันนี้เราได้พูดไปแล้ว ต่อไปครับ อันนี้เป็นกรณีศึกษา ๑๐ ประเทศที่เราเอามาใช้ ทำนองไปดูได้ ผ่านไปครับ ผมจะให้ดูตรงนี้ครับ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ เดิมผมมองเห็นในสมัยมี กปปส. ปัจจัยแห่งความสำเร็จอยู่ที่ว่าภาค ประชาชนเข้มแข็ง และภาคประชาชนนี้จะกดดันรัฐต้องให้เปลี่ยนแปลง แต่พอมันจวนจะ เปลี่ยนแปลงแล้วมันกลายมาเปลี่ยนเป็นอย่างนี้มันเลยไม่มีการเปลี่ยนแปลง ทำนองนี้ออกใหม่ครับ เพราะว่าตรงนั้นจุดเปลี่ยนเลยที่เกิดขึ้นในเกาหลีก็เป็นอย่างนี้ เกิดขึ้นตรงนั้นเลยจุดเปลี่ยนทันทีเลย เพราะภาคประชาชนเข้มแข็งมาก ที่อาเจาก็เป็นแบบนี้ประชาชนเข้มแข็งมากเลย อันที่ ๒ ที่ผม มองเห็นว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จคือฝ่ายการเมืองมีเจตจำนงที่จะต้องยุติอันนี้แม้แต่เป็นศัตรูกัน ก็ต้องคุยกันเขาเริ่มมองอย่างนี้ แม้แต่เป็นคู่แข่งกันก็ต้องคุยกัน เมื่อไรเจตจำนงตรงนี้มีเกิดขึ้นใน นักการเมืองเรานี้มันจะไปสู่ความสำเร็จได้ แต่ถ้าเพื่อถามผม ผมไม่เห็นสัญญาตรงนี้เลยจากฝ่าย นักการเมือง ทำมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ คุยกับแกนนำคุณวีระนี่ผมมีเบอร์โทรศัพท์ตรงคุยกันตลอดเวลา อีกฝ่ายหนึ่งรองนายกนี่ผมก็มีเบอร์โทรศัพท์ตรงคุยเหมือนกัน แต่รู้อย่างหนึ่งว่าไม่ต้องการที่จะมา นั่งคุยตกลงกัน เพราะทุกฝ่ายเห็นว่ามีโอกาสที่จะเป็นชัยชนะของตัวเอง อีกฝ่ายหนึ่งคิดว่าถ้าเพื่อ หลุดรอดมือบคราวนี้ตัวเองก็จะมีอำนาจกลับคืนมาอย่างเดิม อีกฝ่ายหนึ่งบอกว่าถ้าเพื่อมือบคราวนี้ ทำสำเร็จฉันก็จะมีอำนาจกลับมาอย่างเดิมต้องการเอาชนะอย่างนี้ มันอาจจะเป็นเพราะว่าความ เจ็บปวดยังไม่เพียงพอหรือความเจ็บปวดยังไม่ถึงตัวเขา แต่ความเจ็บปวดมันมาอยู่ที่ภาคประชาชน เมื่อไรความเจ็บปวดถึงตัวเองอย่างในหลายประเทศแกนนำเองก็ต้องถูกสังหารเสียชีวิตไป เหมือนกัน เพราะฉะนั้นเราอาจจะไม่ถึงบริบทตรงนั้น ผมไปประชุมกรณีศึกษาของ South East Asia แล้วก็ในภูมิภาคอื่น ๆ ที่มีความขัดแย้ง วิลตันปาร์คที่ลอนดอนเขาก็เอากรณีศึกษาเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้มาเลย แต่พอถึงเรื่องประเทศไทยมักจะไม่ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาพูดตรงนี้สักเท่าไร เพราะดู เหมือนว่าประเทศไทยความขัดแย้งมันไม่ถึงบริบทที่รุนแรงอย่างของเขาเพราะมันยังตายไม่เท่าเขา อาจจะมีส่วนนะครับ เพราะฉะนั้นเราก็เลยไม่มีชุดความรู้ที่จะไปพูดคุยกับเขาตรงนั้นได้ อันนี้เป็น แนวทางที่ผมคิดว่าเราจะต้องทำต่อไป โดยเฉพาะขณะนี้ผมคิดว่าต้องเสนอเป็นยุทธศาสตร์ ในการสร้างความปรองดองทั้ง ๓ มิติ ผมคิดว่าต้อง ๓ มิติ โดยมิติที่ต้องรีบทำอย่างระยะสั้นคือเปิด พื้นที่พูดคุยทำอย่างเร่งด่วนเลย วันนี้ยังเปิดไม่ได้ เมื่อวานท่านประชามาพูดแล้วนะ ผมถึงบอกเลย

ไม่อยากจะพาท่านเสียใจว่าท่านก็จะไม่ได้รับงบประมาณเช่นเดียวกันในการเปิดพื้นที่เพราะเขาถูกเขียนมาตั้งแต่เริ่มแล้วว่าไม่ให้เราเปิดพื้นที่ในการพูดคุย ทั้ง ๆ ที่อยากคุยเพราะผมเปิดพื้นที่เองยังถูกกำกับถูกควบคุมอยู่ตลอดเวลาเลยนะครับ ซึ่งผมไปคุยกับ สปป. มาที่เขาจะเปิดพื้นที่เพราะว่า สกว. มีทีมคณะอาจารย์วิชาการทีมหนึ่งทำมานานแล้วต้องการจะคุยระหว่างแกนนำของฝ่ายการเมือง เราก็ต้องไปขออนุญาตต่อ คสช. ดูเหมือนว่ายังไม่ผ่านจากการให้อนุมัติในการเปิดพื้นที่คุยอย่างนี้ เขายังไม่เชื่อว่าคนที่มีความเห็นต่างกันจะคุยกันได้แต่ผมนี่เชื่อว่าคุยกันได้ เมื่อไรระดับกลาง ระดับล่างคุยกันแล้วระดับบนตายเลยครับ ระดับบนไปไม่ได้แล้ว ตอนนี้อยู่ระดับกลางเขาเริ่มคุยกันได้แล้ว แกนนำในพื้นที่เขาคุยกันแล้ว ภาคประชาชนก็เริ่มคุยกันแล้ว แต่คนที่ไม่คุยคือระดับบนเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นต้องสร้างพื้นที่ให้ระดับบนต้องคุยกัน อันนี้ก็เป็นข้อเสนอของผมตรงนี้ก็เรียนท่านประธานครับ

ประธาน : ได้ข้อมูลเยอะนะครับ ขอบคุณท่านรองเอกชัยนะครับ ที่นี่อยากจะฟังความเห็นพวกเราและเดี๋ยวจะมีข้อเสนออะไร คือท่านรองเอกชัยก็มีข้อเสนอแล้วนะครับว่าเราควรจะทำอะไรกันบ้าง เชิญท่านอาณันย์ครับ

พันตรี อาณันย์ วัชรโรทัย : กราบเรียนท่านประธานครับ พันตรี อาณันย์ วัชรโรทัย ท่านอาจารย์เอกชัยได้พูดนี้ครับ ผมมีความคิดหนึ่งในเรื่องของการศึกษาต่างชาติซึ่งสถาบันพระปกเกล้าก็ทำมาตลอดนะครับ มันได้แค่เป็นแนวทางบางส่วนเท่านั้น และความขัดแย้งบางส่วนที่พูดว่าเราไม่ได้ตายถึงขนาดนั้น เพราะวัฒนธรรมและสังคมเราไม่ใช่ เรามีความขัดแย้งจนถึงที่สุดเพียงแต่เราต้องมองให้ลึกให้ทะลุให้ได้ว่าก่อนที่จะมีความขัดแย้งนี้มันเกิดจากอะไร บ้านเมืองมันอยู่ในสภาพไหน เช่นการยึดอำนาจในปี ๒๕๔๙ ก็กับการยึดอำนาจในปี ๒๕๕๗ มีความแตกต่างกันชัดเจนครับ ค่อนข้างจะชัดเจนว่าการยึดอำนาจในปี ๒๕๕๗ มันเกิดจากการที่ฝ่ายที่เข้ามายึดอำนาจพยายามจะยุติปัญหา อันที่จริงแล้วรูปแบบหรือระบอบการปกครองไม่ได้สำคัญเท่ากับเจตนารมณ์ที่บริสุทธิ์ของผู้มีอำนาจในการบริหารประเทศ แต่ว่าการยึดอำนาจในปี ๒๕๔๙ มีความเหมาะสมหรือเปล่า มีความจำเป็นแค่ไหน และมันมีระบบอย่างไรที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง และการคุยกันนี้ผมก็เห็นด้วยอย่างที่ท่านอาจารย์พูดก็คือว่าการเปิดพื้นที่ให้คนเข้ามาคุยกันมันเป็นเรื่องสำคัญ เพราะว่าในปัจจุบันนี้ต้นเหตุของความขัดแย้งมันยังไม่ได้คุยกันในตัวต้นเหตุเลยนะครับ ในผู้ที่สร้างให้เกิดความขัดแย้งนอกจากคนชั้นล่าง ชั้นกลางที่เป็นเครื่องมือ แล้วก็ในแม่บท

ที่อาจารย์พูดมาจนกระทั่งมาถึงการปรองดองนี้ข้อสุดท้ายคือว่าอาจจะตกลงไปก็คือเรื่องที่เป็นส่วนหนึ่งของการขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ผมว่าความขัดแย้งของเรานี้มันถึงขั้นที่ว่าหาทางออกไม่ได้ ก่อนมีการยึดอำนาจปี ๒๕๕๗ แต่ที่นี้เมื่ออาจารย์พูดถึงในเรื่องระบบของการเมืองมันชัดเจน เพราะว่าที่มันเจรจากันไม่ได้เพราะว่าต้นเหตุของความขัดแย้ง ผู้ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งนี้ขัดแย้งกันในเรื่องผลประโยชน์คือการเข้ามามีอำนาจรัฐนะครับ ในขณะที่ผู้ขัดแย้งในระดับกลาง ระดับล่าง ขัดแย้งกันในด้านความเชื่อเฉย ๆ ไปเชื่อว่าคนนั้นดี คนนี้ถูก คนนี้ไม่ดี คนนี้ฉันไม่ชอบ มันเป็นเรื่องของความรู้สึกเหมือนการเลือกตั้งเลยครับ คือคนที่เลือกตั้งในต่างจังหวัดนี้การเลือก ส.ส. เขตจริง ๆ คนต่างจังหวัดฉลาด เขาไม่สนหรอกครับ เขามองแค่ตัวเขา เขาไม่ได้มองโครงการศึกษา ไม่ได้มองความรู้ คนเราจะเรียนมากบางทีโง่งมากก็น่ากลัวแต่ก็มองปากท้องเขา เพราะฉะนั้นคนต่างจังหวัดที่ตกเป็นเครื่องมือส่วนหนึ่งแต่ถ้ามองว่าเขาโง่หรือฉลาด เขาเลือกผลประโยชน์ของเขา คนไหนที่ให้ผลประโยชน์เขา เขาเลือกคนนั้น ในขณะที่คนกรุงเทพฯเองก็เลือกด้วยมิตินะครับ ความรู้สึกของตัวเองนะครับว่าอายนี้หน้าตาไม่หล่อ อายนี้ไม่ดี อายนี้ดี นี่เป็นธรรมชาติของการเมืองส่วนหนึ่ง เพราะฉะนั้นในเรื่องทั้งหมดนี้เรากำลังมองในแต่ละจุดที่มันเกิดขึ้น แต่ต้นเหตุเหมือนเรื่องที่ผมขออนุญาตว่าเมื่อวานนี้ที่มีการอภิปราย พอดีท่านประสารท่านอยู่ในนี้ผมเห็นด้วยกับที่ท่านประสารพูดนะครับ และส่วนหนึ่งที่ผมออกมาจากพรรคเพื่อไทยนี้ต้องเรียนความรู้สึก เพราะผมคิดว่าถ้าจะทำอะไรให้เป็นกลางเราไม่ควรสังกัดอยู่ตรงนั้นตรงนั้นครับ แต่ข้ออ้างในการออกนี้มันจะเกิดอย่างไรก็แล้วแต่ แต่ที่อาจารย์เอกชัยพูดนี้ตรงก็คือว่าตราบดีอยู่แล้วแต่ที่ยังมีจำเลยอยู่ มีปัญหาทันทีนะครับ เพราะมูลเหตุทางการเมืองหรือมูลเหตุจากเจตนาที่มันไม่ใช่ และกระบวนการยุติธรรมมันเป็นเรื่องสำคัญ ความนึกคิดก็คือว่าเมื่อคนกระทำผิดนี้ศาลไม่ได้ใช้ข้อกฎหมายในการตัดสินอย่างเดียว ศาลใช้เจตนารมณ์ของคนที่เป็นจำเลยด้วยมาวิเคราะห์ว่าคุณอาจจะทำได้เนบเนียนแต่คุณมีเจตนารมณ์ร้ายคุณก็มีความผิด แต่ศาลต้องใช้ดุลยพินิจของตัวเองพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของจำเลย ไม่ใช่ให้ศาลใช้เจตนารมณ์ของศาลมาพิพากษาว่าจำเลยผิดหรือถูกนี่คือต้นเหตุครับ เพราะฉะนั้นปัญหาที่เราพูดนี้เป็นปัญหาที่ตรงกัน แต่ในความคิดผมนี้ผมแค่เรียนเสนอไว้ว่าเดี๋ยววันที่ท่านอาจารย์อเนกพูดในเรื่องนี้ผมก็จะขออนุญาตเข้าไปประชุมด้วย ดังนั้นการยุติก็ต้องไปมองต้นเหตุที่แท้จริงให้ได้ เหมือนทางภาคใต้ผมไม่ได้มองอะไรเลย ผมเป็นกรรมการทหาร ผมไม่เคยมองอะไรเลยและผมก็ค่อนข้างจะเกร็ง ผมมองว่าปัญหาจากภาคใต้

เป็นเพราะมีหลายท่านที่เคยไปในภาคใต้ ที่พูดถึงอดีตนายกรัฐมนตรีมาเลเซีย ผมไม่ได้กล่าวหาท่าน พูดถึงมหาเธร์ว่าเขามักจะพูดเสมอว่ามาเลเซียจะต้องเจริญกว่าประเทศไทย มันหาสาเหตุไม่ได้ครับ トラบใดก็แล้วแต่ถ้ามาเลเซียยังเป็นที่พักพิงของกลุ่มโจร บ้านเมืองไทยก็มีปัญหาไปตลอด เพราะฉะนั้นมันหนีปัญหาตรงนี้ไปไม่พ้นไม่ว่าจะอะไรก็แล้วแต่เราไม่มีโอกาสหรือว่าเขาเป็นตัวกลาง การเจรจา หรือเราไม่มีโอกาสรู้ว่าเขาเป็นผู้ควบคุมการเจรจาให้ไปเป็นตามที่เขาต้องการ ฉะนั้น ประเด็นนี้ถ้าเราลงไม่ถึงรากไม่ถึงลึกและเราทำไม่ได้เหมือนเราแก้ปัญหานะครับ ไม่ใช่อย่างที่ผม เคยให้สัมภาษณ์ว่ามีไม้ใหญ่และไปตัด ผมไม่ได้พูดลักษณะนั้นหมายถึงว่าบุคคลที่เขาเป็นไม้ใหญ่ และเรามีขวานไปจ้องจะตัดนี้รากมันอยู่ เพราะฉะนั้นทุกอย่างต้องเกิดที่ความเมตตาธรรม ที่ผ่านมา ผมเข้าใจทั้ง ๒ ฝ่าย ผมเห็นในสิ่งที่ว่าพูดง่าย ๆ ผมยกตัวอย่างขออนุญาตก้าวล่วงไปถึง ส.ว. เขาก็ อยู่ของเขา เราก็อยู่ของเรา วันนี้จะไม่มีฝ่ายนั้น วันนี้จะไม่มีฝ่ายไหน เหมือนที่ท่านอาจารย์ บวรศักดิ์พูดเมื่อวานนี้ ถ้าพูดถึง ส.ว. แต่งตั้งก็จะไม่ค่อยมีความรู้สึกว่ามีปัญหา คือมีปัญหาแต่ ส.ว. เลือกลง สิ่งเหล่านี้มันก็เลยไม่ใช่ความขัดแย้งทางความเชื่อหรือต้นเหตุแห่งความขัดแย้ง มันเป็นเรื่องของจิตใจ แต่สิ่งเหล่านี้ถ้าตื่นเข้ามาเรายุติหรือเลิกหรือระงับได้มันยุติ การให้อภัยเป็นเรื่อง สำคัญ ผมจะพูดรวมไปถึงว่าผมเสนอแนะนำเพราะผมอยู่ในคณะกรรมการปรองดองทุกคณะ ครับ เราเห็นมิติเพียงแต่จะทำอย่างไรให้คนเชื่อว่าที่เราทำนี้เรามีเจตนาจะให้ประเทศชาติสงบสุข ก็ขออนุญาตเรียนเสนอครับ

ประธาน : ขอบคุณครับ ความจริงเมื่อสักครู่ท่านรองเอกชัยได้สรุปไว้ค่อนข้าง ชัดเจนมากนะครับว่าความขัดแย้งในสังคมมันมี ๓ ระดับ ระดับบน ระดับกลาง ระดับล่าง คือระดับล่าง ระดับกลางทำได้เยอะแล้ว มีการพูดคุยแล้วก็มีความเข้าใจกันมากขึ้น แต่ระดับบน ไม่คุยกันเลยแล้วก็ให้เหตุผลชัดเจนว่าเป็นเพราะว่าต่างมีจุดว่าตัวเองมีโอกาสที่จะได้ประโยชน์ อันนี้ ก็เป็นความชัดเจนในการวิเคราะห์สภาพปัญหา เพราะฉะนั้นเวลาเราจะทำอะไรเราจะได้จับเป็นจุด ได้ถูกกว่าเราจะไปเข้าสู่จุดตรงไหนอย่างไร เชิญคุณหมอชัชชัยครับ

นายชัชชัย ศุภวงศ์ : ขอบคุณครับท่านประธาน ผม ชัชชัย ศุภวงศ์ ต้องขอบคุณ พี่เอกชัยนะครับที่นำเสนอทั้งหลักการทฤษฎีแล้วก็ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม รวมทั้ง ประสบการณ์ที่ผ่านการทำเรื่องนี้ของเฉพาะคนนะครับซึ่งได้ประโยชน์มาก ประเด็นที่ท่านประธาน ชี้ระดับบนเป็นประเด็นที่ผมอยากตั้งคำถามนะครับว่าเราพูดถึงตำแหน่งประธานสภาและรอง

คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง
วันอังคารที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘

จีรนุช ๒/๙

คนที่ ๑ คนที่ ๒ คนที่ ๓ เอาต่างพรรคต่างสีกรัฐบาล ฝ่ายค้านมาร่วมกันอันนี้ผมคิดว่าก็น่าจะเกิดขึ้นได้นะครับ แต่ว่ากรณีของไอร์แลนด์ที่เอาคู่ปฏิบัติกัน คู่ชัตแย้งมาเป็นรัฐบาลร่วมกัน ผมไม่รู้ว่าเป็นประเทศอื่น ๆ ในโลกนี้มีที่เหนดอย่างนี้บ้าง เพราะว่าถ้าเปิดพื้นที่อย่างนี้ได้ รัฐธรรมนูญก็จะมีส่วนสำคัญในการกำหนด และทำให้นักการเมืองที่เป็นคู่ชัตแย้งมาทำงานด้วยกัน และสังคมไทยนี้ผมคิดว่าเป็นไปได้ ถ้าระดับบนต้องมาทำงานด้วยกันแล้วนี้มันก็ง่ายขึ้นไปเยอะ เพราะว่าสภาพโครงสร้างความสัมพันธ์ในสังคมไทยมันยังเหนดมากกว่าแนวราบเยอะครับ นี่เป็นคำถามที่อยากจะถามเพิ่มเติมครับ

ประธาน : เชิญท่านบุญเลิศครับ

นายบุญเลิศ คชายุทธเดช : ท่านประธานครับ ผม บุญเลิศ นะครับ ผมอยากจะเรียนแบบนี้ครับ ว่าเรื่องการสร้างความปรองดองเป็นภารกิจของ คสช. ที่เข้ามา ยึดอำนาจ แล้วก็จับคู่ขัดแย้งระดับผู้นำออกจากกัน หลังจากพูดกันไม่รู้เรื่องในวันที่ ๒๑ วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ แล้วก็ถือโอกาสนี้จัดปฏิรูปประเทศครั้งสำคัญ แล้วก็ในการ เข้ามาปกครองประเทศให้มีแม่น้ำ ๕ สาย ในรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวก็อารมณ์ทเอาไว้ ว่ามันขัดแย้งแตกแยกขาดความสามัคคีกันครั้งยิ่งใหญ่ที่สุด ไปเปิดดูได้ ดั่งนั้นเข้ามา ยึดอำนาจก็จะแก้ไขปัญหานี้ในรัฐธรรมนูญ ที่นี้มาถึงวันนี้ผู้ที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการสร้าง ความปรองดอง ทาง คสช. เขาก็ยังประกาศกฏอัยการศึกอยู่เพื่อความสงบเรียบร้อย แล้วให้ แม่น้ำทั้งสายทำหน้าที่ไป และประชาชนก็อยู่ด้วยความสงบเรียบร้อย เรื่องของ ความปรองดอง คสช. และ ครม. ขยับลำบาก เพราะเป็นพวกเดียวกันอยู่ คือทหารที่จับแยก ออกไปท่ามกลางความขัดแย้งแตกแยกที่ยังอยู่ในใจ แล้วก็ยังคาลาคาซังกันอยู่ใน กระบวนการยุติธรรม ข้อสังเกตเรื่องกระบวนการยุติธรรมมีคู่ความขัดแย้งฝ่ายหนึ่งมองว่า บ้านเมืองนี้มันซึ่งไม่มีความยุติธรรมเสียเลย อันนี้ผมสะท้อนให้ฟังนะครับ อีกฝ่ายหนึ่งบอกว่า มันยุติธรรมที่สุดเลย ผมไม่เชื่อว่าใครผิดใครถูก อะไร อย่างไร แต่นี่มันเป็นปัญหา ที่นี้มาถึง สถาปปฏิรูป ๒๕๐ คน ๑๘ คณะกรรมการ และเราอยู่คณะกรรมการการปฏิรูปการเมือง มีอนุชุดที่ ๔ ที่จะต้องไปดูในเรื่องของความปรองดองไปศึกษา กรรมการการปฏิรูปการเมือง เราก็เห็นว่าการสร้างความปรองดองเป็นภารกิจสำคัญที่เราจะต้องทำการศึกษาวิเคราะห์ แล้วก็นำเสนอที่จะนำไปสู่ผู้เกี่ยวข้อง คือ คสช. ครม. สนช. หน่วยงานต่าง ๆ ที่จะช่วย ปลดล็อก อย่างไรก็ดีในการปลดล็อกของเรานี้คณะกรรมการการปฏิรูปการเมืองคือส่วนหนึ่ง ของ สปช. ส่วนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับ สปช. คือคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ที่มีอาจารย์บวรศักดิ์ก็เป็น สปช. แต่หัวหน้า คสช. ตั้งให้ไปเป็นประธานคณะกรรมการ ยกร่างรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ดีก็ถือว่าเป็นเนื้อเดียวกันกับ สปช. แม่น้ำสาย ๕ เขาก็จะมีการ บัญญัติเรื่องของการสร้างความปรองดอง อะไรต่าง ๆ ของเขาที่จะต้องช่วยกันปลดล็อก คราวนี้ แล้วก็มองไประยะข้างหน้าว่าอย่าให้มันได้เกิดขึ้นมาอีกซ้ำ ๒ ซ้ำ ๓ เรื่องของ สถาปปฏิรูป ผมก็อยากจะเรียนว่านอกจากคณะกรรมการการปฏิรูปการเมืองแล้ว ท่านประธาน

คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง
วันอังคารที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘

กมลทิพย์ ๓/๒

เขียนฉายประมุขของ สปช. ท่านหยิบปากกามาตั้งคณะกรรมการขึ้นมา ๑ ชุด ๒๐ ท่าน มีดอกเตอร์เอนก เหล่าธรรมทัศน์ เป็นกรรมการปฏิรูปการเมือง แล้วไปเป็น คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญที่เราเลือกกันเข้าไปให้เป็นประธาน และท่านมานั่ง อยู่ตรงนี้ด้วย มันจึงมีความเกี่ยวข้องกันในส่วนของ สปช. คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ที่เราจะต้องมาประสานการทำงาน แล้วก็ผลักดัน ส่งเสริม สนับสนุนทำทุกสิ่งทุกอย่างที่จะ ทำให้คนไทยเลิกขัดแย้งแตกแยก หันหน้าเข้ามาหากัน จับมือกัน คล้องแขน กอดคอกันได้ ผมก็อยากจะเรียนว่าชุดของคณะกรรมการปฏิรูปการเมืองนี้ท่านประธานได้กรุณาอบให้ ท่านเอกชัย ซึ่งทำเรื่องของการจัดเวทีอะไรกันมาช้านานไปคู่ว่าเราจะจัดกระบวนการในการ ที่จะรับฟัง จะทำอะไร อย่างไร เพื่อนำไปสู่การสร้างความปลอดภัย ผมก็คิดว่าเราก็น่าจะมา อภิปรายกันในส่วนนี้ ว่ากรรมการปฏิรูปการเมืองจะอย่างไรในการจัดกระบวนการที่จะ นำให้ไปสู่การเล่าความจริงอย่างไร แบบไหน เชิญใคร จังหวะเวลาอย่างไร เท่าไร โดยให้ ประสานกับคณะกรรมการที่อาจารย์เขียนฉายตั้งขึ้น ๒๐ คน แล้วมีท่านเอนกเป็นประธาน มีท่านเอกชัย เป็นที่ปรึกษา มีท่านดิเรก ถึงฝั่ง เป็นที่ปรึกษา ก็เป็นคนที่อยู่ในกรรมการของเรา โดยคณะกรรมการทำหน้าที่ ๓ อย่าง ที่อาจารย์เขียนฉายมอบหมายมา ๑. ไปหาทาง ในการที่จะเยียวยาจิตใจ เยียวยาทางกาย เตือนรื้อนลูกเมียไม่มีงานทำ ไม่มีเงินใช้ ทุกข์ ทรมาน เป็นโรค มีปัญหาสุขภาพจิต และมันอาจจะรวมไปถึงคนที่ติดคุกติดตาราง อะไร ต่าง ๆ เดียวไปคูเรื่องเยียวยาให้เรียบร้อย ๒. ไปหาแนวทางในการที่จะลดหรือขจัด ความแตกแยก ไปหาหนทางมาว่าจะทำอย่างไร ๓. ไปเขียนมาเป็นแผนการดำเนินงานในการ ที่จะสร้างความปลอดภัย ไปทำเป็นแผนใหญ่มาแล้ว ซึ่งคณะกรรมการชุดที่ท่านอเนก เป็นประธานก็ทำได้แค่ในการที่จะนั่งประชุม นั่งศึกษาเอกสาร เชิญคนมา หรือจะออกไป ฟังอะไรกันอย่างไรก็ทำเพื่อให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่นี้ จากนั้นน่าจะไปถึงขั้นที่จะให้ ผู้มีพลังอำนาจช่วยกันขยับขับเคลื่อน ถ้ามันจำเป็นที่จะต้องออกเป็นพระราชกำหนด ออกเป็นประกาศ ออกเป็นคำสั่ง อะไร อย่างไร ในจังหวะเวลาที่เหมาะสมที่ละขั้นที่ละตอน ผ่านการศึกษาของพวกเราให้เชื่อมกัน หลัก ๆ คือให้เชื่อมกันทำงานประสานกัน ความดี ความชอบของความปลอดภัยผมคิดว่า ก็คือความเสียสละของจิตใจ ซึ่ง สปช. ไม่มี นักการเมืองนะครับ เวลาเขาพูดถึงเรื่องกลุ่ม ๔๐ ส.ว. ผมก็ยังไม่ทราบว่าเป็นการเมือง

คณะกรรมการการปฏิรูปการเมือง
วันอังคารที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘

กมลทิพย์ ๓/๓

หรือเปล่า พวกเราเป็น สปช. ดังนั้นความคิดความอ่านย่อมไม่เหมือนกับนักการเมืองที่ยังติดอยู่กับเรื่องเดิม ๆ แย่งยึดอำนาจกัน ไม่ยอมรับผิด อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ ไม่ใช่ ฉะนั้นเรื่องนี้ผมก็อยากจะเรียนว่าช่วยกันคิดช่วยกันทำ แล้วก็สะท้อนปัญหาเพียงเพื่อที่ว่าเราจะเดินหน้าไปอย่างไร ศึกษาต่างประเทศแบบไหนที่เขาทำมา แล้วนี่คือสังคมไทย สังคมพุทธ ให้อภัยคุณสุจินดาฆ่าประชาชนตายไปตั้ง ๔๐ กว่าศพ หายอีก คุณอดุศลยังทวงถามอยู่ไม่หาย แต่คุณสุจินดาก็ยังไม่ได้ถูกล้างความอะไร นี่คือสังคมไทย สังคมพุทธ ผมก็คิดว่าคุยกันในวันนี้เรื่องความโปร่งใส คณะกรรมการการปฏิรูปการเมืองเราจะพิจารณายุทธศาสตร์การสร้าง ความโปร่งใสใน Scope ที่เราจะทำงานนี้ที่มีท่านเอกชัย เดินหน้าไปพร้อมกับพวกเราแล้วมีท่านประสารเป็นอนุ ซึ่งจะไปจัดเวทีนั้นเป็นภารกิจอีก ๑๐ ครั้ง นั่นอันหนึ่ง แล้วมีกรรมการยกวาง

นายสุธรรม ลิ้มสุวรรณเกษม : ขออนุญาตนะครับ ชัดแจ้งหะนิดเดียว ขอประทานโทษ ด้วยความเคารพ ท่านบุญเลิศ ช่วยถอนด้วยนะครับ ว่าท่านสุจินดาสังฆาคคน

นายบุญเลิศ คชายุทธเดช : ขอภัยที่ได้พูดคำนั้นไปนะครับ ขอถอนครับ

ประธาน : ดีครับ

นายบุญเลิศ คชายุทธเดช : เรื่องนี้ก็จะได้มีการดำเนินงานที่จะร่วมมือกันต่อไปขอบคุณครับ

ประธาน : เชิญท่านวรวิทย์ครับ

นายวรวิทย์ ศรีอนันต์รักษา : ขอขอบคุณครับท่านประธาน ผมมีความเห็นอย่างนี้ครับ การโปร่งใสเท่าที่ดูนะครับ เราจะอยู่กับคนอยู่ ๓ กลุ่ม ก็คือตัวหัวเชื้อ คือตัวผู้ขัดแย้งตัวจริง แล้วก็คนกลาง แล้วค่อยมาคนปลาย ก็คือชาวบ้าน ที่นี้อันหนึ่งที่ผมมองในเชิงโครงสร้าง ผมคิดว่ารัฐธรรมนูญ หรือโครงสร้างทางการเมืองของเรานี้เป็นปัญหาที่ทำให้คนขัดแย้งกัน แม้กระทั่งคนที่เป็นหัวเชื้อนี้แหละครับ เมื่อก่อนก็เคยมีเจตนาจะเข้าไปอยู่พรรค ๆ หนึ่ง แล้วผมก็ไปรู้ไปเห็นกับเขา และต่อมาเขาก็แยกออกมาแล้วก็มาขัดแย้งกันทีหลัง สรุปดูมันไม่ใช่เรื่องของอุดมการณ์แต่เป็นเรื่องของหลาย ๆ อย่าง จะเป็นเรื่องประโยชน์ หรือเรื่องอะไรก็แล้วแต่นะครับ ทีนี้โครงสร้างที่มีปัญหานี้แหละครับ หลังรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ ความขัดแย้ง เมื่อก่อนนักการเมืองผมเคยเห็นประธานวิป ถูกเมียหลวงเอาผิด

คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง
วันอังคารที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘

กมลทิพย์ ๓/๔

ไล่ฟันตั้งแต่ตึกปี วึ่งออกไป ก็ทำให้รัฐบาลพลเอก เปรม ล้ม เป็นแผนของอาจารย์ คึกฤทธิ์ ซึ่งวันนี้ผมมุดไปบ้านสวนพลู ท่านบอกเดียวจะให้บุญแห่งไปร้างാവบนสภา คนที่ไปเอาเมียหลวงเขามา นั้น ก็คือ หนานหล้า ตายไปแล้ว นั่นก็คือวิธีการเล่นการเมืองแบบอดีต แล้วก็ไม่มีการโกรธแค้นกัน แล้วก็ข้า ๆ กัน รัฐบาลเจ็งจะครับ พรรคกิจสังคมส่วนหนึ่งโหวตสวนรัฐบาลเจ็งเลย แค่อึดได้เล่มเดียว แต่การเมืองระยะหลังปี ๒๕๔๐ มาเนี้มีการเอาเป็นเอาตาย แล้วก็ดึงองคพายพต่าง ๆ เข้าไปรวมความขัดแย้งหมดแม้กระทั่งสื่อ ที่นี้ผมก็ไล่เรียงลำดับคุณะครับ โครงสร้างการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้เกิดเรื่องผลประโยชน์ขึ้นมา ก่อนปี ๒๕๔๐ เรียก ๓ เพอร์เซ็นต์ ผมก็ถามที่ท่านมีชื่อดัง ๆ นะครับ สนิทกันก็ถาม ถามไม่พอผมไปถามบริษัทรับเหมาด้วยครับ ว่าจ่ายเท่าไร ๓ เพอร์เซ็นต์เหมือนกันครับ แต่หลังจากนั้นมาก็ขยับเป็น ๕ เพอร์เซ็นต์ เป็น ๑๐ เพอร์เซ็นต์ ถึง ๔๐ เพอร์เซ็นต์ สิ่งเหล่านี้ผมดูแล้วเรื่องผลประโยชน์เป็นเรื่องหลัก ไม่ใช่เรื่องอุดมการณ์เหมือนยุค ๑๔ ตุลาคม ๖ ตุลาคม นั้นเป็นเรื่องของสงครามเย็น แล้วก็เป็นเรื่องที่คนถูกปั่นให้เข้าใจผิดกัน ที่นี้พอเรื่องของผลประโยชน์มันก็มีการแย่งชิง พอแย่งชิงเสร็จก็ทำลายล้าง วิธีการเล่นการเมืองในระยะหลังมีการทำลายล้างเป็นหลักนะครับ แล้วก็เกิดความแค้น ที่เมื่อสักครุนี้ที่ท่านเอกชัยพูดมาถึงว่ามีผู้ใหญ่ ๒ คน ที่ท่านเชิญมาคุยแล้วไม่ยอมคุยกัน ก็เกิดมาจากความขัดแย้งในพรรคการเมืองพรรคหนึ่ง ตั้งแต่ปี ๒๕๒๙ แล้วก็แค้นฝังหุ่นกันมา ที่นี้พอมีความแค้นแล้วก็มี ความหวาดระแวง ทุกวันนี้กฎของนักเลง อย่าทำให้ฝ่ายตรงข้ามกลัว เพราะกลัวเราจะตายก่อน เพราะเขาจะมายิงเราก่อน สิ่งที่เกิดขึ้นผมก็เห็นต่างฝ่ายต่างก็ชุกกันให้เกิด ความหวาดระแวง ความหวาดระแวงทำให้ ๒ ฝ่าย ต้องเดินต่อไปเรื่อย ๆ บางที่อาจจะเหนื่อยนะครับ แต่ก็ต้องต่อสู้ เรื่องความปรองดองจะเกิดขึ้นได้นอกจากมองตัวคนแล้ว ผมอยากให้มองเรื่องโครงสร้างการเมืองด้วย โดยเฉพาะเรื่องรัฐธรรมนูญที่จะร่างนี้ จะทำอย่างไรให้เกิดความเป็นธรรม ลดความหวาดระแวง แล้วก็ทำให้กลุ่มที่จะมาเอาผลประโยชน์นี้หมดหวัง หมดหวังที่จะมาเอาผลประโยชน์นะครับ แล้วก็ทำอย่างไรให้เลิกการผูกขาดอำนาจ Concept มันมีนิดเดียวครับ ว่ารัฐธรรมนูญที่จะร่างขึ้นมาเนี้ยอย่าไปปรับใช้อดีตเท่าที่ผมดูก็จะมีการปรับใช้อดีต คือเอาเรื่องอดีตมาพูด จะแก้ ตัดฝุไปเรื่อยนะครับ แทนที่จะคิดถึงเรื่องการปรับใช้นาคต ถ้าเรากำหนดว่าอนาคตเราจะไม่ให้คนโกงเข้ามา ซึ่งอันนี้เป็น

คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง
วันอังคารที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘

กมลทิพย์ ๓/๕

ตัวสำคัญสามารถร่างอย่างนั้นได้ ผมว่าคู่ขัดแย้งอาจจะไม่ได้อยู่ในระบบนี้เลยก็ได้ ถ้าเกิดเขายังคิดเรื่องผลประโยชน์อยู่นะครับ แล้วก็อีกประเด็นหนึ่งที่ผมจะพูด ก็คือเรื่องสื่อ ซึ่งผมอยู่ในอาชีพนี้ ๓๐ ปี แล้วก็เมื่อสักครู่นี้ก็บอกว่าสื่อเป็นส่วนหนึ่งของความขัดแย้ง อันนี้ก็เป็นเรื่องจริง ผมไม่ได้เถียงนะครับ เพียงแต่อยากจะแยกนิยามหนึ่งว่าสื่อ นะครับ ท่านต้องแยกระหว่าง Partisan media ซึ่งเป็นสื่อเฉพาะกลุ่ม กลุ่มเหล่านี้พยายามทำตัวเป็น Mass media แต่ว่าผมเป็น mass media ซึ่งถูกฝึกมาให้รู้จักเรื่องความเป็นกลาง เรื่อง Accuracy เรื่องอะไรต่าง ๆ แต่การจัดการกับตัว partisan media เรายังไม่เคยจัดการเลย มีแค่คำสั่งของกฤษฎีกาที่เขายกห้ามเผยแพร่ จากนั้นมาไม่มีการจัดการกับคนกลุ่มนี้ ซึ่งเป็นพวก partisan media ต้นทุนถูก และไม่ได้อยู่ได้ด้วยธุรกิจ อยู่ได้ด้วยเงินอุดหนุนทางการเมืองหรืออะไรอย่างนี้ สิ่งเหล่านี้ผมว่าต้องไปดู แล้วก็ไม่มีประเทศไหนเขาปล่อยให้สื่อมาผูกกัน และผมอยากให้แยกคนเหล่านี้เอาไว้เรียกว่าสื่อเลยครับ เพราะผมสะท้อนใจ ผมเป็นสื่อพวกท่านไม่ใช่หรือครับ ขอบพระคุณครับ

ประธาน : ท่านวรวิทย์ สรุปรมาสอดคล้องกับท่านรองเอกชัย ว่ามี ๓ กลุ่ม หัวเชื้อ ก็คือระดับบน แล้วก็พวกคนกลาง แล้วก็ชาวบ้าน ๓ ระดับ ตรงกันนะครับ เดี่ยวเราคงจะไปหาแนวทางของเราได้ นะครับ ท่านอาจารย์นั้นทวิทัศน์ มีอะไรหน่อยไหมครับ เรื่องปรองดอง เชิญท่านรองเอกชัยครับ

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : ท่านประธาน ผม เอกชัย ถ้าเราศึกษาเรื่องความขัดแย้ง เขาบอกไว้อย่างนี้นะครับ สาเหตุความขัดแย้งนี้ อันแรก คือผลประโยชน์ แต่ผลประโยชน์มันจะคู่กับความสัมพันธ์มันคู่กัน คือถ้าผลประโยชน์ร่วมกันความสัมพันธ์ก็ดี ถ้าผลประโยชน์มันขัดแย้งกันความสัมพันธ์จะเสียหาย อันนี้เริ่มตั้งแต่เราเห็น ๒ คน ที่ขัดแย้งกันมาจากผลประโยชน์และความสัมพันธ์ที่มันขาดจากกัน แต่พอผลประโยชน์และความสัมพันธ์ที่ขาดจากกันไปแล้ว เรื่องที่เก๋ยากในนักสันติวิธีเขารู้ว่ามี ๒ สาเหตุใหญ่ ๑. คือเรื่องปัญหาเชิงโครงสร้าง คือตัวรัฐธรรมนูญนี่ละ ผมเคยดูจากที่เขา Present ว่าทั้งทั่วโลกนี่ละ ปัญหาจากระบบรัฐสภามาจาก ๒ เรื่อง คือ ๑. ตัวรัฐธรรมนูญที่สร้างทำให้เกิดความขัดแย้งกับเรื่องการเลือกตั้ง ที่จะสร้างให้เกิดความขัดแย้งมาจาก ๒ เรื่อง บ้านเราตัวโครงสร้างนี้มันทั้งรัฐธรรมนูญและการแบ่งแยกอำนาจที่อำนาจจะไปอยู่ที่ใคร

นี่คือตัวปัญหาที่เราไม่สามารถที่จะจัดอำนาจให้มันลงตัว อีกอันหนึ่งที่เราถูกฝังชิปเข้าไปจากการขัดแย้งเชิงผลประโยชน์และความสัมพันธ์ เขาบอกว่าความขัดแย้งที่มันแก้ยาก อีกตัวหนึ่ง ก็คือค่านิยมที่แตกต่างกัน ความเชื่อที่แตกต่างกัน วันนี้เราถูกฝังชิปเลยนะครับ เชื่อในความเป็นไพร่ เชื่อในประชาธิปไตยที่กินได้ กับอีกฝ่ายหนึ่งไม่เชื่อ ถ้าบอกจะทำอย่างนี้ได้มันต้องประชานิยม ถ้าจะทำอย่างนี้ได้มันต้องทุจริต corruption นี้ด้วยความเชื่อ และคนก็เชื่อ ๒ ฝ่ายเชื่ออย่างนี้ ผมมองว่าวันนี้เดิมนี่ไม่ค่อยมีอุดมการณ์เท่าไร แต่มันถูกฝังชิปให้มันกลายเป็นอุดมการณ์ เตี้ยวันนี้เราไปดูชาวบ้านนะครับ ผมไปเยี่ยมหมู่บ้านเสื้อแดง โอ้โฮ ชาวบ้านพูดไม่เบา นะครับหนักแน่นยิ่งกว่าท่านบุญเลิศเยอะ พูดอะไรแบบโอ้โฮ ๆ เลยนะครับ เขตนี้ห้ามทหารเข้า หรือไปเยี่ยมหมู่บ้านราชธานี อโศก อย่างนี้นะครับ ที่เป็นของสันติอโศก นั่นก็สุดยอดเหมือนกันนะครับ อีกรูปแบบหนึ่งเหมือนกัน ชาวบ้านเริ่มเข้มแข็ง อันนี้ผมเรียกว่าเป็นความเข้มแข็งที่ชาวบ้านสามารถดูแลตัวเองได้ แต่จุดอ่อนมันอยู่ตรงนี้ครับ จากที่เขาศึกษาเมื่อตอนที่เราเปิดเวที KPI Congress จุดอ่อนมาจากการที่ชาวบ้านเข้มแข็ง ชาวบ้านสามารถทำอะไรด้วยตัวเองได้ เพียงแต่ว่าบางอย่างจะขอรัฐช่วยเขาเข้าไม่ถึงรัฐ เพราะรัฐจะมีกฎหมาย มีกฎระเบียบ มีอะไรกีดกันเขา ชาวบ้านเข้าไม่ถึง เขาบอกว่าเขาเข้าถึงนักรบเมืองง่ายกว่า เขาจึงไปเข้านักรบเมือง ที่ผมบอกว่าเราต่อทะเลทุทะเลลงทั้งหมดเพื่อให้ชาวบ้านถึงรัฐง่าย ๆ กว่าเดิม ไม่ใช่เป็นแบบเจ้าใหญ่ นายโตแล้วเข้าถึงไม่ได้เพื่อชาวบ้านเขาจะได้ทำอะไรได้โดยตรงไม่ต้องไปผ่านนักรบเมือง อันนี้ส่วนหนึ่งนะครับ

อีกส่วนหนึ่งที่ผมดูแล้วที่มันแก้ยากของเรา มันดูเหมือนจะแก้ยาก แต่บางที่มันก็แก้ง่ายเหมือนกันบ้านเราเนี่ยเอาแน่นอนไม่ได้ ที่ท่านอนันต์ชัยพูด ก็คือว่าวัฒนธรรมไทยเป็นวัฒนธรรมที่ประนีประนอมอยู่แล้ว และมีหลักศาสนายึดเหนี่ยวอยู่แล้ว บางทีบางอย่างไม่ควรให้อภัยก็ให้อภัย บางอย่างไม่ควรจะจับได้มันก็จับได้นะครับ สังคมไทยนี้เป็นสังคมที่แปลกประหลาดที่สุดนะครับ คุณไปใช้ตำราไหนไม่ได้เลย มันเป็นสังคมที่ไร้ระเบียบ สังคมที่จะยอมอะไรก็ยอมง่าย ๆ จะจับอะไรก็ไม่ยอมจับ อะไรอย่างนี้นะครับ ยกตัวอย่างนะครับ

อีกอันหนึ่ง ก็คือในเรื่องเกี่ยวกับเรื่องการศึกษา ในฐานะที่ทำงานกับชาวบ้านมา ๒๐ ปี อยู่ชายแดน อะไรต่าง ๆ มานี้นะครับ ผมว่าเขามีความจริงใจ เวลารักใครแล้วเขารักจริง ๆ นะครับ และชาวบ้านบางทีผมได้ยินเราไปว่าคนที่อยู่ในกรุงไปว่าชาวบ้านโง่ ผม

มา Defend เรื่องงบประมาณแล้วผมเศร้าใจ มหาวิทยาลัยไทยในกรุงเทพฯ ที่ได้งบประมาณมากที่สุดเท่ากับ ๓๐ มหาวิทยาลัยในต่างจังหวัด ท่านทราบไหมครับ เท่ากับ ๓๐ มหาวิทยาลัยรวมกันถึงจะได้งบประมาณนั้น ผมเคยถามที่นิด้าเองนะครับ นิด้าเองก็ได้งบประมาณไม่เท่าไรหรอก นิดเดียว นิด้าเองยังได้งบประมาณมากกว่ามหาวิทยาลัยที่ได้มากที่สุดสักประมาณ ๒๐ เท่า ๒๐ เท่านี้ยังมากไปนะ น้อยกว่า ๒๐ เท่าอีก นิด้านี้เพราะฉะนั้นผมดูไปแล้วเรื่องการศึกษาจะไปว่าเขาไม่ได้เลย มันเป็นความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เราไม่ให้ประชาชนในรากหญ้าเขาเข้าถึงการศึกษา แล้วเราจะไปว่าเขาโง่ไม่ได้เลย อันนี้เป็นเรื่องใหญ่ของการศึกษาก็ต้องว่ากันไปนะครับ มีความเหลื่อมล้ำที่มันอยู่ในทุกมิติ นี่คือปัญหารากเหง้าที่แท้จริง เพราะมันถูกพูดในสหประชาชาติด้วยนะครับ สหประชาชาติบอกไว้ใน ๕ เรื่อง ผมพูดในครั้งที่แล้วหรือยังครับ ๕ เรื่องใหญ่ถ้าประเทศไทยไม่ดูแลดีรัฐจะขัดแย้งกับประชาชน

เรื่องที่ ๑ คือความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นในทุกมิติในสังคม บ้านเรามีมากที่สุดภาคใต้ไปถามดูได้เลย เรื่องอะไรก็ไปสู่ความไม่เป็นธรรมทั้งสิ้น

เรื่องที่ ๒ ประเทศใดมีชนเผ่า เชื้อชาติ และศาสนาที่หลากหลาย ไม่จัดการดูแลดี ก็จะมีปัญหา ของเรานี้ละ เราจะมีปัญหาเยอะ เรื่องชนเผ่าต่าง ๆ ด้วย แม้แต่ชนเผ่าบางที่ผมไปประเมินเขา อบต. แม่ฟ้าหลวง ท่านพูดถึงแบ่งเขตการเมือง มันไม่ได้สอดคล้องกับวิถีจริง ๆ ของคนไทยเลยนะครับ ผมบอกเลยนะครับ แค่เมืองกาญจน์จังหวัดเดียวนะครับ พื้นที่เมืองกาญจน์ทางเหนือติดตาก ทางใต้ไปติดประจวบคีรีขันธ์ คู่มันยาวไหมครับ และนักการเมืองจะเดินหาเสียงอย่างไร ที่ท่านแบ่ง ๓๐๐,๐๐๐ ๔๐๐,๐๐๐ พูดได้ก็พูดไปในเมืองเดินไม่กี่ก้าวก็ได้หมดแล้ว ๓๐๐,๐๐๐ แต่จังหวัดอย่างนี้มันได้ที่ไหน มันต้องเอา Area based ด้วย ไม่ใช่ Population based อย่างเดียว ไม่อย่างนั้นมันตาย จังหวัดไหนไม่เจริญมันก็ไม่เจริญตลอดชีวิต เพราะมีพื้นที่เยอะ ยกตัวอย่างนี้ไปด้วย ผมว่าเรื่องนี้ เป็นเรื่องความเหลื่อมล้ำ

เรื่องที่ ๓ เขาพูดถึงเรื่องกฎหมาย และองค์กรบังคับใช้กฎหมายอ่อนแอ ประเทศไทยเกิดอย่างนี้จะเกิดโกลาหลในชาติมากเลย บ้านเรานี้ล่ะครับ โกลาหลหมด

คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง
วันอังคารที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘

กมลทิพย์ ๓/๘

เรื่องที่ ๔ คือความเป็นเอกภาพในการปกครอง แล้วก็พูดถึงกระจายอำนาจ บ้านเราเป็นประเทศที่ในรอบบ้านกระจายอำนาจน้อยที่สุด ประเทศสังคมนิยม ไม่น่าเชื่อเลย คอมมิวนิสต์ จีน เวียดนาม กระจายอำนาจมากกว่าเรา ๓ เท่า จีน ๖๙ เปอร์เซ็นต์ กระจายอำนาจลงท้องถิ่น เวียดนาม ๔๒ เปอร์เซ็นต์ บ้านเราไปดูได้เลยครับ ครั้งสุดท้ายที่เขาประชุมกันที่วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่นที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น ๒๐ เปอร์เซ็นต์เองครับ ที่บอกว่า ๒๔-๒๕ เปอร์เซ็นต์ไม่ถึงหรอกครับ ๒๐ เปอร์เซ็นต์

เรื่องที่ ๕ เรื่องภูมิรัฐศาสตร์ พื้นที่ใดอยู่ห่างไกลจากศูนย์กลางประเทศ ไม่ดูแลให้ดีก็เกิดปัญหาเช่นเดียวกัน ไปดูได้ภาคเหนือไม่ดูแลให้ดีต่อไปมีปัญหา ภาคใต้ มีปัญหาอยู่แล้ว เกิดขึ้นให้เห็นแล้ว ภาคเหนือต่อไปจะมีปัญหา พวกม้ง พวกเย้าเขา รวมตัวกันแล้วจะเกิดปัญหาหนักยิ่งกว่าภาคใต้อีก เพราะว่าพวกนั้นเขาเป็นนักรบเก่าทั้งสิ้น เขาอพยพไปจนกระทั่งเดี๋ยวนี้เขาได้เป็น Senator ในรัฐ Minnesota ในสหรัฐอเมริกาแล้ว มีเงิน Support มาเยอะ ผมก็ฝากไว้ ๕ เรื่องหลักนี้เป็นเรื่องสำคัญมากเลยที่ไม่ดูแลให้ดีขึ้นก็คือ Failed state ทันท

ประธาน : ท่านอาจารย์เอนกครับ เชิญครับ

นายเอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ผมอยากเรียนถามว่ากรรมการปฏิรูปการเมือง จะทำอะไรได้บ้างเพื่อสร้างความปรองดอง นอกจากพิจารณายุทธศาสตร์ อะไรต่าง ๆ นี้ ซึ่งผมก็คิดว่าคงเป็นเรื่องอีกสักพักใหญ่ ๆ อาจจะต้องหลังเลือกตั้งหรือเปล่า ถึงจะเริ่มที่จะปรองดอง หรือปรองดองจะเริ่มเมื่อไรที่เราพิจารณาเป็นยุทธศาสตร์นี้ จะทำในช่วงที่เรายังเป็นกรรมการปฏิรูปการเมืองนี้อยู่ด้วยหรือเปล่าครับ แล้วก็จะมีมาตรการ มีแผนงาน มีอะไร อย่างไร ที่ถามอย่างนี้ก็เพราะว่าอยากให้เห็นหลาย ๆ ฝ่ายมาช่วยกัน เรื่องปรองดอง แล้วก็สถาปนาปฏิรูปนี้ผมคิดว่ามันต้องทำเรื่องปรองดองไปด้วย เพราะถ้าไม่ปรองดองแล้วมันก็เป็นปฏิรูปปรบมือข้างเดียวมันไม่ดัง กรรมการปฏิรูปการเมือง ก็เหมือนกันนะครับ ถ้าปฏิรูปการเมืองอย่างเดียวมันก็เหมือนปรบมือข้างเดียว ก็ไม่ดังอีกแน่นอนเราต้องเอา ๒ มือมาปรบ แต่ว่าในตอนแรกเราก็คงไม่คาดว่า ๒ มือนี้มันจะแข็งแรงเท่ากัน แต่ว่าอย่างน้อยที่สุดมันก็ควรจะเป็น ๒ มือ ช่วยกันปรบ ในตอนที่เรารเริ่มมี สปช. หรือเริ่มมีกรรมการปฏิรูปการเมืองมันก็เป็นธรรมชาติที่มันจะต้องเริ่มด้วยมือเดียว

คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง
วันอังคารที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘

กมลทิพย์ ๓/๘

แต่ผมคิดว่ามันไม่ควรจะอยู่ไปจนกระทั่งหมดเทอมของมัน และมันก็มีแค่มือเดียวอย่างนี้ครับ ก็เป็นเรื่องที่น่ายินดีเท่าที่ผมได้เห็นนี่ก็คิดว่าอีกมือหนึ่งก็กำลังเริ่มจะโผล่มาแล้ว ไม่ว่าจะ เป็นในกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งคุณวีรกานต์ มุกสิกพงศ์ มา นะครับ หลายคนอาจจะไม่ไว้ใจคุณวีรกานต์มากนัก แต่ผมก็คิดว่าเราควรจะมองโลกในแง่ดีด้วยนะครับ ผมก็คิดว่าเขาเปลี่ยนไปเยอะ แต่ว่าในอนาคตเขาจะเปลี่ยนไปอีกหรือเปล่าอันนี้เราประกันไม่ได้ แต่เท่าที่เขา มาแสดงให้เราเห็น ก็คือเขาเองก็คิดว่าเขาก็เบื่อเต็มทีกับสภาพบ้านเมืองที่เป็นอย่างนี้ เขาก็อยากเห็นบ้านเมืองกลับสู่สภาวะปกติที่คนไทย ซึ่งก็ทะเลาะเบาะแว้งแย่งชิงอะไรกันเป็นธรรมชาติของคนไทยนะครับ ตั้งแต่มีคนไทยมาก็มีแบบนี้ แต่ว่าก็มีความรัก ความสามัคคีกันด้วย ให้อภัยกันด้วยนี่นะครับ ผมว่าคุณวีรกานต์ก็แสดงอะไรออกมาที่มันเปลี่ยนไปจากเดิมเยอะ แล้วก็ที่ผมอยู่ในคณะอนุกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ คณะที่ ๑๐ ที่คิดเรื่องความปรองดองก็ดี ก็มีคุณพะเยาว์ อัครชาติ ก็มาร่วมด้วย คุณนิชา จุฑธรรม ก็มาร่วมด้วย คุณพะเยาว์ก็พูดอะไรต่าง ๆ ไม่ค่อยต่างจากพวกเรา ไม่ค่อยต่างจากคุณนิชา ไม่ค่อยต่างจากคณะอนุกรรมาธิการที่ไม่ได้เป็นผู้เสียหาย แล้วก็ยิ่งกว่านั้นผมคิดว่าเมื่อสักครู่เรามีคนพูดแล้วว่าแบ่งคนเป็น ๓ ระดับ ไซ้ใหม่ครับ คุณเอกชัยพูด ผมคิดว่ามันไม่เหมือนกันจริง ๆ นะครับ ในชั้นผู้เสียหาย ไม่ว่าจะ เป็นคุณนิชาก็ดี คุณพะเยาว์ก็ดี เขามีความเข้าใจซึ่งกันและกันสูง และเขาก็เป็นห่วงซึ่งกันและกัน ถ้ามองได้ทุกซอกซอกซึ่งกันและกัน โอโหโอโหโอโหโอโหกัน ผมดูแล้วผมก็ว่ามันซึ่งต่างจากระดับกลางและระดับบนมากนะครับ โดยเฉพาะระดับบนผมคิดว่าไม่ค่อยมีอะไรกันเลยนะครับ ระดับกลางก็ยิ่งขยับแล้วนะครับ ผมเลยคิดต่อไปว่าเป็นไปได้ไหมที่วาระกรรมาธิการปฏิรูปเชิงบูรณาการระดับบน ๆ ทั้ง ๒ ฝ่ายมาคุยบ้าง ผมว่าสถานะของกรรมาธิการปฏิรูปการเมืองนี้ก็ไม่เบา นะครับ ตัวท่านประธานกรรมาธิการปฏิรูปการเมืองก็มีสถานะที่สูงนะครับ ผมว่าเชิญผู้ที่เขาขัดแย้งกันมาให้ความเห็น มาทำอะไรก็ได้ นะครับ แม้กระทั่งมาบ่นพวกเรานะครับ มาแสดงความไม่ไว้ใจพวกเราก็ให้เขามาเถิด ก็จะทำให้การขยับที่ข้างบนมันจะมีโอกาสได้มากขึ้นนะครับ ผมอยากจะฝากไว้ แล้วก็อย่าไปคิดว่ามันเป็นเรื่องของคนสติเฟื่องที่อยากจะทำอะไรบางอย่างที่มันทำยาก ผมคิดว่าจริง ๆ แล้วมันเป็นเรื่องใหญ่มาก เอาละเราจะใช้กระบวนการทัศน์แบบเดิม ก่อนที่จะเกิดวันที่ ๒๒ พฤษภาคม มาคิดต่อ ผมก็ว่าไม่ได้หรอก เพราะโลกมันไม่หมุนกลับแล้ว ถูกไหม

คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง
วันอังคารที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘

กมลทิพย์ ๓/๑๐

ตอนนี้มันก็ต้องอยู่ใน Mode ที่ว่าทำอะไรที่จะให้มันปฏิรูปทั้ง ๒ ฝ่าย ทำอย่างไรที่จะให้ ทั้ง ๒ ฝ่ายที่เคยสู้รบปรบมือกัน ตอนนี้หันหน้าเข้าหากัน ยังไม่จำเป็นต้องให้มันเหมือนกัน แต่ว่าให้หันหน้าเข้าหากันแล้วก็คุยกันได้ ผมว่าประเทศไทยก็จะชนะไปแล้ว แต่ตอนนี้ เราเหมือนวิ่งขาเดียว ถ้าฝ่ายนี้เป็นรัฐบาลก็วิ่งของคุณขาเดียวไป ถ้าเปลี่ยนมาฝ่ายผมบ้าง ผมก็วิ่งขาเดียวไป เป็นไปไม่ได้ที่เราวิ่งขาเดียวแล้วเราจะไปวิ่งทันใคร หรือวิ่งแข่งกับใครได้ มันจำเป็นต้องวิ่ง ๒ ขา เพราะฉะนั้นผมก็อยากจะให้กรรมการปฏิรูปการเมืองช่วยนะครับ ทำอย่างไรที่จะให้เกิดความปรองดองด้วยนะครับ ขอขอบคุณครับ

- ๔/๑

ประธาน : ขอบคุณมากครับ เดี่ยวท่านสุธรรมครับ อาจจะต้องสั้นนิดหนึ่งนะครับ เพราะว่า ๑๓.๓๐ นาฬิกา เราจะมีท่านผู้ว่าจาก สตง. มา เชิญครับ

นายสุธรรม ลีสุวรรณเกษม : ความจริงผมก็ไม่ค่อยอยากจะแสดงความคิดเห็นนะครับ แต่ในเมื่อเรื่องปรองดองนี้ผมก็เห็นด้วยกับท่านเอนกนะครับว่าผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงส่วนใหญ่แล้วไม่ได้ตั้งใจเพราะว่า ๑ ในนั้น ผมก็เป็น ๑ ในผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งทางการเมือง เพราะผมนี่ของจริงไม่ใช่เป็นผู้เสียหาย ผมเป็นรองเลขาธิการนายกในปี ๒๕๕๒ นายกรัฐมนตรีอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ถูกทุบอยู่ที่กระทรวงมหาดไทย ผมเป็นรองเลขาธิการนายก ผมก็ถูกอัดอยู่ที่นั่นด้วย ถ้าฟังเวที กปปส. ท่านสุเทพปราศรัยบนเวทีพูดถึงรองเลขาธิการก็หมายถึงผมนั่นแหละ แต่ผมจะถามว่าในประเทศมีสักกี่คนที่จะรู้ว่าเป็นผมที่ถูกอัดอยู่ในกระทรวงมหาดไทย เพราะอะไร เพราะว่าผมไม่ได้ตั้งใจ ผมไม่ได้เอาเรื่องทั้งตัวรองเลขา ทั้งเลขานิพนธ์ ไม่ได้แฉความ ไม่ได้ลงบันทึกประจำวัน ทุกอย่างไม่มีเพราะว่าเราให้อภัยตั้งแต่ต้นและเราก็ไม่เป็นเครื่องมือทางการเมือง เอาเหตุการณ์ไปแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมือง เพราะฉะนั้นเราก็อยู่สุขสบายของเรา เราก็ไม่ได้โกรธแค้นคนที่จะทำนี่จะเป็นใครจากไหนเราก็ไม่ทราบ เขามาทุบตีเราเพราะเขาไม่รู้ว่าเราเป็นใคร เขาทุบตีเพราะความไม่รู้ เราก็ให้อภัยเขา การให้อภัยของเรานี้ปากกับใจตรงกัน ปากพูดให้อภัยใจเราก็ทำ เพราะฉะนั้นเราก็ไม่ผูกใจเจ็บ ทุกวันนี้เราก็ไม่ได้ตั้งใจไม่มีเงื่อนไข การให้อภัยมันเกิดจากใจมันก็จบ มันก็ปรองดองอยู่แล้ว เราไปไหนเสื้อแดงเขาก็ไม่ทำอะไรเราเพราะเราก็ไม่ผูกใจเจ็บมันก็เกิดความปลอดภัย มันง่าย ๆ Simple เลยมันไม่ต้องไปอธิบาย แต่ปัญหาไม่จบ เพราะมันเป็นเงื่อนไขเป็นเรื่องของผลประโยชน์ทางการเมือง และมันขึ้นอยู่กับระดับบนเท่านั้นเอง ถ้าพวกเรายอมรับความเป็นจริงปัญหานี้มันอยู่ที่คนคนเดียว วันนี้ถ้าเราพูดกันอยู่ในประเทศอย่างไรมันก็ไม่จบ มันจบแค่ในระดับกลาง ระดับล่างซึ่งหมายถึงว่าจะสร้างสภาวะแวดล้อมให้เหมาะสม ให้มีความผาสุกมันคงไม่เกิดเหตุการณ์แบบปี ๒๕๕๓ ขึ้นมาอีก ตรงนี้ต่างหากซึ่งรัฐบาลแล้วก็เราจะต้องร่วมมือกันทำ ส่วนผู้รับผลกระทบเป็นเหยื่อทางการเมือง อย่างไรก็ตามนี้ผมว่าเขาทำใจได้แล้ว เขายอมรับกระบวนการว่าที่ผ่านที่เขาเข้าร่วมเกิดจากความไม่เป็นธรรม สิ่งที่น่าใจให้เขามาร่วมชุมนุมมาจากความไม่เป็นธรรม ถูกปลุกฝังว่ามีระบบ ๒ มาตราฐานและเขาก็เชื่อแล้วก็ปักใจเช่นนั้นเขาถึงมารวมตัวแล้วก็บุกเข้ามาทำให้เกิดปัญหาแล้วก็เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย แต่วันนี้สภาวะแวดล้อมนั้นกำลังคลี่คลายลงไปเรื่อย ๆ เพราะฉะนั้นระดับกลาง ระดับล่างไม่ค่อยจะมี

คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง
วันอังคารที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘

จีรนุช ๔/๒

ปัญหาถ้าไม่สร้างเงื่อนไขความไม่เป็นธรรมขึ้นมาอีก สิ่งเหล่านี้ก็จะคลายตัวลงมันก็เย็นตัวลงทำให้สามารถกลับไปสู่ภาวะแบบเดิมได้ แต่ถ้าระดับบนอยู่สุดซึ่งไม่มีใครไปเจรจา ถึงเจรจาแล้วก็ไม่รับรองผลว่าผลการเจรจานั้นจะยอมรับแล้วก็จะจบ เพราะว่าไม่ใช่ไม่มีคนไปเจรจา มีคนไปเจรจากับคนที่อยู่ต่างประเทศอยู่ตลอด แต่เจรจามาแล้วไม่สามารถนำสิ่งที่ไปพูดคุยมาจัดการให้เป็นที่เรียบร้อยมันถึงจบไม่ได้ หากคนที่ใหญ่ที่สุดที่จะมาตกลงข้อตกลงนี้ว่าโอเคตกลงตามนี้แล้วจบ ซึ่งตรงนี้ทุกคนในนี้ผมก็รู้หมดว่าคิดเช่นไร แต่ว่ามันหากคนที่จะไปเซ็น MOU ว่าเรื่องนี้ถ้าอย่างนี้แล้วจบจริงนะ มันไม่มี เพราะฉะนั้นที่พูดมานี้มันก็ทำได้แค่ระดับกลาง ระดับล่างเท่านั้นเองครับ ก็ขอแสดงความคิดเห็นแต่เพียงเท่านี้ครับ

ประธาน : อาจารย์ขอสั้น ๆ นะครับ ขอบคุณครับ

พันตรี อาณันย์ วัชรวิทย์ : ขออนุญาตเสริมนิดเดียวครับ คือเป็นข้อเท็จจริงตอนนี้มันกลายเป็นว่ากรรมการไปห้ามคนดู ไม่ได้ห้ามนักมวยต่อยกัน ทีนี้ประเด็นที่ท่านสุธรรมเสริมขึ้นมาก็เป็นอย่างนั้นจริง ๆ ครับ แต่ว่าประเด็นนี้ผมว่ามีคนทำได้ นะครับ ให้เขาประกาศออกมาว่าเขาจะให้ใครมาเจรจา จริง ๆ ทำได้ครับให้ตัวเขาประกาศ และผมคิดว่าผมมีส่วนร่วมในการทำให้เกิดการคุยกันได้ผมมั่นใจ และอันนั้นคือข้อยุติอย่างที่คุณเห็นเพราะว่าในเมื่อเราไม่มีฝ่ายค้าน มีแต่ฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายจะเป็นรัฐบาล เพราะผลประโยชน์ที่พึงได้มันเกิดจากผู้มีอำนาจในแต่ละพรรคการเมืองเท่านั้นครับ เพราะฉะนั้นผู้ที่ไม่ใช่อำนาจในพรรคการเมืองก็เป็นตัวพ่วงไปเท่านั้นเอง ผมขออนุญาตเรียนว่าถ้ามันเป็นอย่างที่ท่านอาจารย์เอนกบอกว่าให้มันเป็นแนวความคิดส่วนรวมที่ท่านอาจารย์สมบัติจะสรุปอย่างนั้นก็เป็นแนวคิดที่จะดำเนินการก็คือว่าใครคิดอยากได้อะไรเอาที่ตัวพอใจก็พอ ที่ใครบอกอยากกลับบ้านก็เอาแค่กลับบ้าน ใครอยากทำอะไรก็แค่นั้นและผมว่ามันจะจบนะครับ และไม่ต้องไปดูเรื่องคนอื่นว่าใครได้อะไรไม่ได้อะไร ทุกวันนี้การเจรจาไม่จบอยู่ส่วนหนึ่งเพราะว่าชอบไปขอดูไฟคนอื่นเขาว่าเราได้แค่นี้ คนอื่นได้มากกว่าหรือเปล่า นี่คือผลประโยชน์จริง ๆ ครับ เพราะฉะนั้นผมคิดว่าที่ท่านอาจารย์เอนกพูด ท่านสุธรรมเสริม ซึ่งผมก็มีความคิดเห็นตรงกันเป็นสิ่งสำคัญ และโดยเฉพาะเริ่มจากอาจารย์เอกชัยนะครับว่าเมื่อจัดเป็น ๓ ลำดับ ท่านวรวิทย์ก็สนับสนุน ท่านบุญเลิศก็เห็นด้วย ต้องให้คุยกันครับ

ประธาน : เชิญท่านอลงกรณ์ครับ

นายอลงกรณ์ พลบุตร : ขอบคุณครับท่านประธาน ผม อลงกรณ์ นะครับ เรื่อง การสร้างความปรองดองนั้นผมคิดว่าในสิ่งที่หยิบยกมาเป็นเรื่องที่จริง ๆ เป็นปัญหาใหญ่ของประเทศ เพราะถ้าขาดความปรองดองนี้เราจะปฏิรูปประเทศด้านใดก็ไม่สำเร็จ มันเหมือนกำลังจะก่อร่างสร้างแต่ว่าตัวฐานที่ตั้งมันเกิดความแตกแยก เพราะฉะนั้นตรงนี้จึงเป็นหัวใจสำคัญที่สุด ดังนั้นในช่วงที่ผ่านมาผมคิดว่า การสร้างความไว้นื้อเชื่อใจมันค่อย ๆ ดีขึ้น แต่มันไม่ตอบโจทย์ของทุกฝ่าย โดยเฉพาะฝ่ายการเมือง ดังนั้นมันไม่ใช่เรื่องที่เราสามารถจะดำเนินการได้ในที่สาธารณะ ขณะเดียวกันในนาม สปช. ผมคิดว่าการตั้งกรรมการศึกษาเรื่องปรองดองที่มีท่านอาจารย์เอนกเป็นประธานคงจะรับบทบาทหน้าที่หลักตรงนี้ไป เพราะว่าประกอบไปด้วยคนภายในและภายนอก รวมทั้งคู่ขัดแย้งด้วยบางส่วน ดังนั้นผมคิดว่าในนามของ สปช. ควรจะเป็นหน้าที่กรรมการชุดนั้น ที่จะขับเคลื่อนเรื่องนี้ครับ แล้วก็ผมดูทั้งที่ปรึกษาและกรรมการก็มีจากส่วนปฏิรูปการเมือง โดยเฉพาะท่านรองเอกชัยก็อยู่ในส่วนนั้นด้วยนะครับ ส่วนที่มีการหารือสนทนาธรรมนี้ผมคิดว่า มันก็คงเป็นเรื่องซึ่งอาจจะนอกเหนือจากหน้าที่ความรับผิดชอบของเรา ในทางการดำเนินการของ คณะกรรมการ ผมคิดว่าคณะกรรมการปฏิรูปการเมืองเราก็พยายามที่จะสร้างบ้านใหม่ พยายามสร้างระบบใหม่ ในขณะที่กรรมการชุดศึกษาปรองดองก็ไปทำพื้นที่พื้นฐานให้ดีที่สุด ก็แล้วกัน ส่วนข้อความเห็นอะไรที่จะมีการดำเนินการในการที่จะเจรจาหรือไม่เจรจານี้ผมคิดว่ามันเป็นเรื่องของทางฝ่ายบริหาร โดยข้อเสนอแนะบางส่วนของเราที่ไม่เป็นทางการนะครับ แต่อย่างไรก็ตามผมคิดว่าสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งในยุคสมัยที่คิดว่าล่าสุดที่มันเกิดขึ้นในช่วง ๑๐ ปีหลังจะมองว่าเป็นเพราะบุคคลคนเดียวหรือเป็นคณะใดคณะหนึ่งก็ตามที่ใช้ประโยชน์ทางการเมืองจากปัญหาพื้นฐานที่เป็นปัญหาของความแตกแยกก็คือความเหลื่อมล้ำ ความไม่เป็นธรรม ความไม่เป็นประชาธิปไตย การเลือกปฏิบัติ การดำเนินการ ๒ มาตรฐานอะไรเหล่านี้ ผมคิดว่าตรงนั้นมันเป็นพื้นฐานที่มีอยู่แต่ว่าฝ่ายการเมืองจะไปหยิบยกมาใช้ประโยชน์เพื่อสร้างฐาน สร้างพวก สร้างความนิยมได้อย่างไร ตรงนี้เป็นหน้าที่คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง แล้วก็ชุดต่าง ๆ ที่มาลดความเหลื่อมล้ำแล้วก็สร้างความเป็นประชาธิปไตย แล้วก็สร้างหลักกฎหมายที่เป็นธรรมจริง ๆ ไม่ใช่กฎหมายที่ไปเอินเอียง หรือองค์กรอิสระที่สร้างความเคลือบแคลงว่าเป็นกลางจริงหรือไม่ สิ่งเหล่านี้มันทำให้ปัญหายังถูกขยายผลตลอดเวลา แต่ขณะเดียวกันต้องยอมรับนะครับว่าปัญหาความแตกแยกเหล่านี้ยังรุนแรงน้อยกว่าเมื่อตอนมีพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย สมัยนั้น

คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง
วันอังคารที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘

จีรนุช ๔/๔

ท่านประธานก็ยังเรียกว่าจะจับอาวุธขึ้นสู้เหมือนกัน ครั้งนั้นไปถึงการตั้งกองทัพบกขึ้นมาจับอาวุธขึ้น ล้มอำนาจรัฐ ล้มสถาบัน เพื่อสังคายนาการปกครองแบบใหม่ขึ้นมา รุนแรงกว่ายุคสมัยนี้ด้วยซ้ำ ผมอยากให้ลองไปศึกษาดูว่าปมอะไรที่ทำให้สถานการณ์เหล่านั้น ทั้งปัจจัยภายในและภายนอกที่ทำให้สถานการณ์คลี่คลายกลับมาได้ ผมเปรียบเทียบเสมอแต่ว่าเรื่องที่เกิดขึ้นนี้เทียบแล้วยังไม่ได้ครึ่งหนึ่งของสถานการณ์หลัง ๖ ตุลาคม หลัง ๖ ตุลาคมนี้รุนแรงมากและคลี่คลายได้อย่างไร ขณะนี้กำลังจะคลี่คลายแต่ยังยากที่จะหมดสิ้น เพราะฉะนั้นท่านประธานจะเห็นว่า ๖๖/๒๓ ออกมาตอบโจทย์บอกว่าเอาการเมืองนำการทหาร มันก็เหมือนบอกขณะนี้กำลังออกแบบปฏิรูปการเมืองเพื่อให้ทุกคนเกิดความมั่นใจว่ามันจะมีระบบที่ดีและเป็นธรรม เป็นกลาง แล้วก็มีความมีประสิทธิภาพที่จะแก้ไขปัญหาพื้นฐานให้เขาได้ ดังนั้นถ้าเราพิจารณาดูจะเห็นว่าในสถานการณ์ขณะนี้ก็คิดว่ายังเยียวยาแก้ไขได้ สุดท้ายก็คือเรื่อง ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ กับเรื่องของชนภูเขา หรืออะไรต่าง ๆ ซึ่งเป็นคนไทยแต่ยังไม่ได้รับสิทธิ สิ่งเหล่านี้โดยแท้ที่จริงมันอยู่ในประเด็นที่ท่านอาจารย์เอกชัยพูดถึงทั้งสิ้นนะครับ ผมก็เลยคิดว่าความพยายามตั้งแต่ต้นที่เราทำ แม้แต่การเสนอให้กรรมการยกร่างเอากลุ่มการเมือง พรรคการเมืองที่เป็นคู่ขัดแย้งเข้ามาร่วม เพราะการมีส่วนร่วมมากที่สุดเท่าที่ในแก่นกลางของการปฏิรูปประเทศครั้งนี้จะทำให้เกิดความมั่นใจว่ากติกาที่เกิดขึ้นก็ดี แนวทางการปฏิรูปที่เกิดขึ้นจะเป็นของทุกคน รวมทั้งเขาไม่ถูกกีดกันจากเวทีนี้ แล้วก็เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด ซึ่งที่ผมอยากเสนอท่านประธานก็คือว่าในชั้นการประชุมของคณะกรรมการปฏิรูปการเมืองของเราให้ความสำคัญกับการเชิญเข้ามาเป็นอนุกรรมการ หรือที่ปรึกษาให้มากที่สุด เพราะนั่นคือไม่ใช่ตัวปัญหานั้นครับ แต่เป็นปัจจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของปัญหา และเราก็คิดว่าวันข้างหน้าก็อาจจะมีปัญหาอีก แล้วก็มีส่วนร่วมมากที่สุด รวมทั้งกรรมการปฏิรูปที่ท่านประธานแต่งตั้งขึ้นตรงนั้นท่านอาจารย์เอนกได้เสนอชื่อหลายท่านที่เดียวที่เป็นคู่ขัดแย้งหลายฝ่าย ถ้าจะเพิ่มตรงนั้นเข้าไปอีกก็ได้ไม่มีปัญหา จะในส่วนกรรมการชุดนี้หรือกรรมการปรองดอง การสร้างความเชื่อมั่นที่ดีที่สุดคือมานั่งใกล้ ๆ กัน มาเห็นหน้าเห็นตา มาถามกันตรง ๆ อย่างนี้ผมคิดว่าน่าจะเป็นแนวทางของการขับเคลื่อนการปรองดอง

ประธาน : ขอขอบคุณมากครับ วันนั้นท่านอลงกรณ์ไม่อยู่นะครับ ทาง สปช. เรามีอนุกรรมการชุดหนึ่งโดยตรงเลยที่รับผิดชอบอนุกรรมการปฏิรูปกลไกการเรียนรู้การปรองดอง แล้วก็การมีส่วนร่วม เพราะฉะนั้นเรามีบทบาทเฉพาะเรื่องนี้อยู่นะครับ และขณะนี้ทางท่านรอง

คณะกรรมการการปฏิรูปการเมือง
วันอังคารที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘

จีรนุช ๔/๕

เอกชัยก็รวบรวมไว้แล้ว เรามีคณะกรรมการปรองดอง สนช. และเราก็มีของเราที่เป็นคณะกรรมการการปรองดอง แล้วก็ กมธ. ยกร่าง ท่านอาจารย์เอนกเป็นอนุปรองดอง และเรามี ศปป. ตอนนี้เรามีอยู่หลายศูนย์ที่ทำงานตรงนี้นะครับ แล้วก็ในคณะกรรมการชุดเราได้พูดคุยที่แล้วว่าต้องการจะยกระดับ เรื่องการปรองดองเป็นของคณะกรรมการชุดใหญ่ขึ้นมาทำควบคู่กับทางอนุกรรมการด้วยนะครับ เพราะฉะนั้นวันนี้ที่เราได้เชิญทุกท่านมาพูดคุยกันและท่านรองเอกชัยได้เสนอไปนี่เราก็ได้ข้อมูลเยอะแล้วก็เห็นตรงกันหลายส่วนนะครับ ทั้งนี้เพื่อจะให้การขับเคลื่อนตรงนี้ ท่านอาจารย์เอนกบอกไว้ว่ามันไม่ใช่แค่ปีการศึกษาและปีหน้าไปอะไรก็ไม่ว่านะครับ ปีนี้ทั้งปีมันน่าจะมีความหมายที่มันจะทำอะไรเป็นรูปธรรมได้ ทั้งนี้ไม่อยากทำให้ต่างคนต่างทำ เท่าที่ฟังคุยกันอยู่นี้ วันจันทร์หน้าผมกับท่านรองเอกชัยจะเชิญทุกส่วนที่เกี่ยวข้องที่ทำเรื่องปรองดองเอามาคุยกัน และเราจะรู้ทิศทางจะเอาอย่างไร และถ้าเราเห็นตรงกันนี้เราไม่ต้องไปทำงานซ้ำ ไม่ต้องทำงานแข่งเป็นการทำงานร่วมว่าใครจะรับส่วนไหนไป อันนี้มันก็จะขับเคลื่อนให้มีพลัง ไม่ก่อให้เกิดการสูญเสียทรัพยากร ถ้าอย่างนั้นตอนนี้จะขอสรุปเบื้องต้นว่าวันจันทร์หน้าบายโมงครึ่งผมจะประสานงานกับทุกส่วน แล้วก็เชิญมาเพื่อที่จะมาคุยกันว่าคณะกรรมการที่ดูแลเรื่องปรองดองทุกชุด เพื่อจะดูว่าเราจะทำอะไรร่วมกันและจะรู้ภารกิจของแต่ละคน และไม่ทำงานซ้ำซ้อนเชิญท่านอาจารย์เอนกครับ

นายเอนก เหล่าธรรมทัศน์ : คืออยากให้ออกมากันเยอะ ๆ ถ้ามันมีแต่ นายเอนก เหล่าธรรมทัศน์ มันจะไม่ดี มันคล้าย ๆ กับแกทำเรื่องเหลวไหลไป ฉันทำเรื่องสบาย ๆ อะไรอย่างนี้ หรือนายเอนกแก่ไปรับแผนใครมาหรือเปล่า ผมไม่อยากให้เป็นอย่างนั้นเลยนะครับ แล้วก็ไม่ต้องให้มันขัดทุกฝ่าย ใครทำอะไรได้ก็ทำไปผมคิดว่าอย่างนี้นะครับ แต่ยินดีที่จะมาร่วมประชุมด้วยอย่างเต็มที่เลยนะครับ ขอบพระคุณครับ

ประธาน : ท่านอาจารย์เอนกก็ขอนัดไปเลยนะครับ วันจันทร์หน้า ๑๓.๓๐ นาฬิกา เดี่ยวฝ่ายเลขานุการช่วยประสานทุกกลุ่มนะครับ เราจะได้มาคุยว่าทิศทางที่เราจะทำงานร่วมกันในเรื่องปรองดองมีอะไรบ้าง สิ่งที่สำคัญก็คือเราไม่ต้องการให้ทำซ้ำ ไปทำซ้ำไปซ้ำมาแล้วมันไม่เกิดพลังของความคืบหน้า ถ้าเราทำแล้วก็อยากจะฝากทุกท่านให้ช่วยดูบุคคลที่มีบุคลิกแบบท่านอาจารย์เอนกกับท่านรองเอกชัย รวมทั้งท่านประวิทย์ด้วยได้ไหม หมายความว่า เป็นบุคลิกที่คนทุกกลุ่มรับได้หมดเพราะว่าท่านรองเอกชัยเสนอไว้อันหนึ่งคือเราจะเอาบุคคลที่ถูกจัดกลุ่มแล้วนี้

คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง
วันอังคารที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘

จีรนุช ๔/๖

ไม่เหมาะในการที่จะขับเคลื่อนเดินไปข้างหน้า เพราะฉะนั้นก็ต้องทำให้ภาพตรงนี้มันสอดคล้องด้วย คนมาคุยจะได้รู้สึกสบายใจว่ามาคุยอย่างนี้ไว้วางใจได้นะอะไรแบบนี้ ช่วยกันนึกด้วยก็แล้วกันว่า มีใคร และเดี๋ยวเราจะไปทาบตามท่านนะครับว่าให้มาช่วยเป็นแกนนำของเราในการที่จะพูดคุย โดยเฉพาะระดับบนเขาจะได้ไว้วางใจ มันต้องเริ่มด้วยความไว้วางใจ คุยกันแล้วมันถึงจะมีความ คืบหน้า นะครับ วันนี้เราได้ประเด็นปัญหาค่อนข้างตรงกันหลายประเด็น แล้วก็จะเป็นข้อมูล พื้นฐานสำคัญในการที่จะขับเคลื่อนของเราต่อไปนะครับ มีอีกเรื่องหนึ่งครับ คราวก่อนเราบอกว่า ขอให้ท่านรองจูไรรัตน์ไปดูสิว่าคณะกรรมการชุดเราจะไปดูเรื่องหาวันสัมมนาและพูดคุยในด้าน ปฏิรูปการเมืองนี้เอาให้มันตกผลึกหน่อยว่าจะมีอะไรได้บ้าง เพราะเรายังมีเวลาตั้งปีหนึ่งในการจะ ทำงานตรงนี้ก็ฝากท่านรองจูไรรัตน์ไปทำการบ้านว่าจะทำอะไรบ้างนะครับ ไปคิดมาแล้วเดี๋ยวมา เสนอ หลังจากวันนี้ต่อไป ๑๓.๓๐ นาฬิกา ใครที่อยู่คณะอนุกรรมการโครงสร้างหรือท่านที่สนใจ วันนี้ผู้ว่า สตง. จะมาให้ข้อมูลเอง และเข้าใจว่าท่านมาแล้วนะครับ วันนี้ขอบคุณมากครับ ขอปิด ประชุมครับ

เลิกประชุมเวลา ๑๓.๔๐ นาฬิกา

กลุ่มงานชวเลข ๔

สำนักgrayงานการประชุมและชวเลข